

Görsel Sanatlar Eğitiminde Atonal Müzikle Düşünmek: Schönberg'in String Quartet No.4 Op.37 Eserinde Bilişsel Becerileri ve Duyusal Farkındalığı A/r/tografik İşbirliği ile Ortaya Çıkarmak

Ayşe GÜLER*

Atıf için

Güler, A. (2023). Görsel sanatlar eğitiminde atonal müzikle düşünmek: Schönberg'in String Quartet No.4 Op.37 eserinde bilişsel becerileri ve duyusal farkındalığı a/r/tografik işbirliği ile ortaya çıkarmak. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 33, 1-45. doi: 10.14689/enad.33.1660

Öz: Bu çalışma araştırmacının besteci Arnold Schönberg ve eserleri üzerine 2017-2021 yılları arasında gerçekleştirdiği a/r/tografik otobiyografi araştırmasının sonuçlarını öğrencileri ile yeniden sorgulaması üzerine temellendirilmiştir. Araştırmada katılımcıların atonal müzikle düşünme eylemlerinin görsel sanatlar eğitimindeki uygulamalara yansımaları ile katılımcıların bilişsel becerilerine ve duyusal farkındalıklarına etkisinin görülmesi amaçlanmıştır. Araştırmacının otobiyografik çıktıları; öğrencileri ile işbirliğine dayalı a/r/tografik bir yaklaşımla yeniden sorgulaması görsel sanatlar eğitiminde yeni anlamlar ve eylemler yaratması bakımından önemli görülmüştür. Çalışma araştırmacı ile Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü 2. sınıfta eğitim gören 16 lisans ve 1 yüksek lisans öğrencisi ile Schönberg'in bir eseri üzerinden 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar döneminde her biri 4 saat olan toplamda 6 uygulama ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verilerini video ve ses kayıtları, fotoğraflar, sanat ürünleri, şiirler, öğrenci görüşleri, gözlem notları, öğrenci günlükleri, performans etkinlikleri, kişisel iletiler, Schönberg'in String Quartet No.4 Op.37 adlı eseri ve araştırmacının bu eser için yaptığı 39 adet resim oluşturmaktadır. Veriler a/r/tografik soruşturma yaklaşımıyla yorumlanmıştır. Araştırma sonunda atonal müzikle düşünme eylemlerinin görsel sanatlar eğitimindeki uygulamalarda derinlemesine yorum yapma, teori geliştirme, problem çözme, eleştirel düşünme, kendini sorgulama gibi becerilerle, duyuların sezgisel bir bakış açısıyla işe koşulduğu öznel deneyimlerin yaşandığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Arnold Schönberg, a/r/tografi, atonalite, duyusal farkındalık, sezgi

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi:
30.08.2022
Düzeltilme Tarihi:
03.12.2022
Kabul Tarihi:
06.12.2022

Makale Türü

Araştırma

*  Sorumlu Yazar: Kırıkkale Üniversitesi, Türkiye, ayse77guler@yahoo.com

Giriş

Sanat uygulamaları üzerine temellenen araştırmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Özellikle öznel sorgulamalarla gerçekleştirilen sanat uygulamalarında eğitimci, araştırmacı ve sanatçıların işbirliği ile *öğrenmeyi öğrenme* ya da *öğretmeyi öğrenme* süreçleri özgün ve yaşayan bir araştırmaya dönüşerek bizlere farklı bakış açıları sunmaktadır. Yaşantıları çözümlerken verileri teori üzerinden temellendiren nitel araştırmalar da kişilerin sosyal yaşantılarını ve deneyimlerini nasıl derinlemesine anlamlandırdıklarını incelemektedir. Marriam ve Tisdell (2015) nitel araştırmayı bireylerin deneyimlerini nasıl yorumladıklarını, dünyalarını nasıl yapılandırdıklarını ve deneyimlerine ne anlam yüklediklerini kavramaya çalışan bir yaklaşım olarak tanımlamaktadır (Akt., Özden ve Saban, 2019, s. 5). Çoğu nitel yaklaşım gizli kalan anlamları ve olguları keşfetmek için yöntemleri kullanırken, sanat ilişkili araştırma daha çok karmaşıklığı kuramsallaştırma eylemi ile ilgilenmektedir (Irwin & Springgay, 2008, s. 109). Özden ve Saban'ın (2019, s. 5) "bireylerin oluşturdukları anlamları inceleyerek alana özgü açıklama ya da teori geliştirme süreci" olarak tanımladığı nitel araştırma yaklaşımı; bilgiyi öznel sorgulama, kavram ve anlam oluşturma, sanat pratikleri üzerinden teori geliştirme bağlamında sanat temelli araştırmalar ile birliktelik göstermektedir. Sanat uygulamalarını temel alan araştırmalara katılanlar ise çoğunlukla kendi verilerini oluşturarak yaratma eylemlerini öznel sorgulamalarıyla yaşamaya devam ederek teori geliştirebilmektedir. Chamberlain, McGuigan, Anstiss ve Marshall (2018, s. 132) sanat temelli araştırmanın nitel yaklaşımlar gibi araştırma, sosyal anlayışlar ve kavramsal bağlantılar inşa etmeye olanak sağlayan güçlü bir sinerjiye sahip olduğunu öne sürmektedir. Aynı zamanda sanat temelli yöntemler tipik nitel araştırma görüşmeleri ve katılımcı gözlem süreçlerinin amacının ötesinde, araştırmanın tüm süreçlerine katılımı zenginleştirerek birbirine geçiren yeni olasılıklar yaratmak için izleyicileri de kapsayan veriler üretmektedir (Boydell, Gladstone, Volpe, Allemang & Stasiulis, 2012, akt. Chilton ve Leavy, 2014, s. 407).

Farklı ve özgün yöntemsel araçlar geliştirilmesine olanak sağlayan bu araştırmalardan biri de a/r/tografik yaklaşımdır. A/r/tografi British Kolombiya Üniversitesi'nden bir grup Kanadalı araştırmacının sanatsal uygulamalarından geliştirilmiş bir sanat uygulama temelli eğitim araştırma yöntemidir (Sinner ve ark., 2006). Irwin bu terimi 2003'teki bir makalesinde kullanmış, 2004 yılında ise Irwin ve de Cosson'un literatürde önemli bir yeri olan A/r/tografi: Kendini Yaşayan Bir Soruşturma Yoluyla Anlatmak (A/r/tography: Rendering Self Through Arts Based Living Inquiry) isimli kitabının yayınlanması ile devam etmiştir (Akt., Lasczik, Cutter-Mackenzie-Knowles, Hotko ve McGahey, 2021, s. 138). Bu isim kendini sanatçı, araştırmacı ve öğretmen kimliklerinin bitişik ilişkilerini sanat ve grafinin özelliklerini bir araya getirerek açıklamaktadır. Bu özelliklerden hiçbirisi diğerinden özel değildir, zaman ve mekan içinde/yoluyla eşzamanlı olarak gerçekleşirler. *Kimin* sanatçı, araştırmacı ya da eğitimci olduğunu; sanatın, araştırmanın ve eğitimin *ne* olduğunu; bir kişinin *ne zaman* sanatçı, araştırmacı ya da eğitimci ve bir deneyimin ne zaman sanat, araştırma ya da eğitim olduğunu sorgularken değişiklik meydana getiren uygulamanın önemi

üzerinde durur (Bkz. Kingwell, 2005). Bunlar araştırmadaki rizomatik ilişkilerin yerleşmesi için önemli ayrımlardır (Akt., Irwin ve ark., 2006).

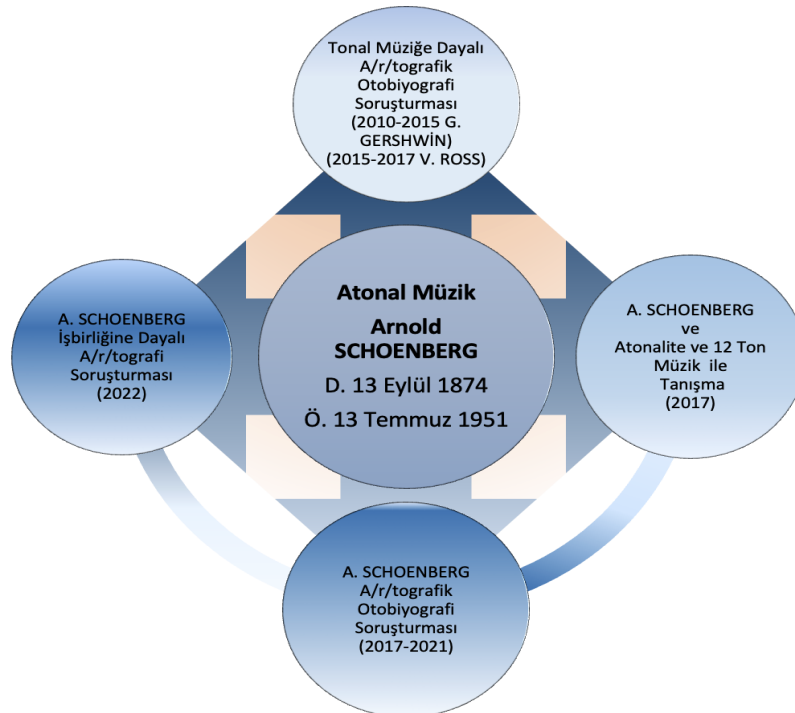
Bu bağlamda a/r/tografi yaşıntıyı yazma ile yaşıntıyı yaratmayı birleştiren yaşayan bir soruşturma uygulamasıdır. Sanatçılar/ araştırmacılar/öğretmenler/öğrenenler anılar, kimlik, otobiyografi, yansıma, meditasyon, hikaye anlatımı ve kültürel üretime yoğunlaşma yoluyla yaşayan deneyimlerini hem çağırıştırıcı hem de kışkırtıcı yollarla ortaya koymaktadırlar (Irwin 2013, akt. LeBlanc, Davidson, Ryu & Irwin, 2015, s. 355). Çoğu araştırmacı tarafından eylem araştırması ve a/r/tografik yaklaşım sıklıkla birlikte değerlendirilir. Ancak eylem araştırmasının başlıca amacı sosyal değişimdir (Abraham ve Purkayastha, 2012, akt. Smartt Gullion ve Schäfer, 2017, s. 516). A/r/tografik yaklaşım ise eylem araştırması gibi çok sık müdahalecidir ve a/r/tografi araştırmacıları çabalarını gerçekleştirdikleri uygulamayı geliştirme, farklı bakış açıları ile anlama ya da uygulamalarını başkalarının deneyimlerini etkilemek üzerine harcarlar (Irwin, Barney & Golparian, 2016, s. 193). Leavy'e (2015, s. 12) göre disiplinlerarası sanat temelli uygulamalar veri toplama, analiz, yorumlama ve sunum gibi araştırma çalışmalarının bütün aşamalarına yardımcı olmayı geliştirmektedir. Ve bu uygulamalar aynı zamanda da akademik olmayan yeni izleyicilere ulaşarak tamamıyla yeni yollarla, yeni sorular sordurarak yeni araştırma sorularının ortaya çıkmasına olanak sağlar.

A/r/tografik soruşturma ile birçok farklı disiplin öğretilerini kuram ve uygulamaya dönüştürebilmenin yollarını sanat ve yazı ile keşfetmeyi deneyimleyebilir. Örneğin sosyal araştırma yöntemlerinde müziğin kullanımı bir denemeden daha az ve bir kavrayıştan daha fazla görülebilir. Aslında müzik temelli yaklaşımları soruşturmak araştırmacıların diğer araştırma pratikleri ile görülemeyeni anlatmasını, erişilebilmesini, aydınlatılabilmesini ve betimleyebilmesini destekler (Leavy, 2015, s. 353). 20 yüzyılın erken döneminde, temsili yansımanın ötesinde hareket eden Bertram Brooker gibi sanatçılar "yüksek benlik" ve düşüncenin farklı boyutları ile müziğin ilhama dönüşümünün varlığını keşfetmişlerdir (Williams, 2000, s. 111). Bresler ise (2005, s. 170-171) "müzikal mercekleri" ya da "müzikal duyarlılıkları" nitel araştırmaların içine aktararak kullandığımızda, araştırmacının belki de geride kalarak kullanılmayacak olan konu ve araştırma sürecinin boyutlarına erişebileceğini savunmaktadır (Akt., Leavy, 2015, s. 377). Şüphesiz müziğin araştırmalarda kullanılması eşsiz sorgulama yolları açmasının yanında araştırmacılar için de yeni bir bakış açısı sunmaktadır. Alışılmışın dışındaki müziklerin araştırma sürecinin boyutlarını da kendi ilkeleri doğrultusunda değiştirebileceği ya da şekillendirebileceği unutulmamalıdır. Bunlardan biri de müziği alışılmışın dışında atonalite kavramı ile farklı bir mercekten bizlere sunan Arnold Schönberg'dir. 20. yüzyılın en büyük bestecisi olan Schönberg önemli bir besteleme tekniği ortaya koymuştur. Bu teknik bazı bestecileri yoğun şekilde etkilemiş bazılarını ise kızdırarak eleştirilere maruz kalmıştır. Çağımızda kullanılan bu tekniğin adı 12 ton tekniğidir. Bu teknik için ayrıca serializm, serial müzik, dizisel müzik, dodekafonik müzik gibi tanımlar da kullanılmaktadır (Özden, 2017, s. 41). Geleneğe karşı direnen, gerçek yeni ve futurist müziğin en önemli temsilcilerinden biri olan Schönberg bir dahidir. Schönberg sadece son birkaç yüzyıldır devam eden gidişattaki kapanmış bir kapıyı kitlemekte ısrar etmiştir. O kendisini tonalitenin yapısal işlevi olmadan müzik

bestelemeye mecbur hissetmiştir (Rothman, 2002, s. 7). O daha önce kimsenin müzik dünyasında duymadığı düşsel dünyaları bizlere tanıtmıştır. Atonalitede bir müzik parçası tonal bir merkez etrafında dönmemektedir. Bu dünyaya sadece yeni birşey-yeni sesler, yeni kavramlar, yeni fikirler koymak değil aynı zamanda dünyayı yeni bir bakış açısından görmek demektir. Müziğin seslendirilmesi dönüştürülmüş bir sürecin son ürünüdür (örneğin besteleme) fakat aynı zamanda da dinleyiciyi dönüştürme potansiyeline sahip bir şeydir (Østergaard, 2006, s. 2-4). Bu bağlamda Schönberg'in bu dünyaya hediye ettiği yeni ses düzeni "çağımız bilimsel gelişmelerinin hem fantastik soyut bir şekilde ifade etme gücüne sahip olan, hem de yapısı nedeniyle determinist kaos teorisiyle etkili biçimde benzerlik gösteren bir besteleme tekniğidir" (Özden, 2017, s. 48). Schönberg bakış açısını açabilecek ve sanatın esas boyutundaki gücü gözler önüne serebilecek anlamları aramıştır ki burada mutlak yön yoktur; ivmenin, eylemsizliğin ve yerçekiminin olmadığı gibi (Fisher, 1999, s. 47). Özden'e (2017, s. 48) göre evren çok büyük ve kaotik bir sistemden oluşmaktadır ve 12-ton tekniğiyle bestelenen eserler de adeta bu kaotik evrenin müziği olarak düşünülmektedir. Albert Einstein ile Arnold Schönberg'in birlikte çekilmiş fotoğrafları yalnızca bir rastlantı değil, sanatın ve bilimin, 21. yüzyıl felsefesi ve hayal dünyası içinde artık ayrılmaz bir bütün olduğunun da kanıtıdır. Böylesine sıra dışı bir besteci olan Schönberg ve eserleri araştırmacı için ilham kaynağı olmuş ve O'nun String Quartet No. 4 Op. 37 adlı eserini 2017 yılında resmetmeye başlayarak çalışmasını 2021 yılında tamamlamıştır (Şekil 1).

Şekil 1.

Araştırmacının String Quartet No. 4 Op. 37 Adlı Eser için A/r/tografik Otobiyografik Soruşturma Akışı



Araştırmacı Schönberg'in atonal müziğinin boyutlarının, görsel sanatlar eğitiminde yaratıcı yöntemleri nasıl geliştireceğini ve bilgiyi farklı bir bakış açısıyla inşa etme yollarını bizlere nasıl sunacağını soruşturmuştur. Araştırmacı otobiyografik araştırma sürecinde şu soruların cevabını aramıştır. *Görsel sanatlarda sanat elemanlarını ve ilkelerini kullanarak atonalite nasıl ifade edilebilir? Bir sanatçı 12 ton müzikle kendi yaratma ve soruşturma sürecindeki bilişsel becerilerini ve duysal farkındalığını nasıl ortaya çıkarabilir? Disiplinlerarası ve kültürlerarası sanat temelli araştırma pratiklerinde atonal müzikle öğrenerek görsel sanatlar pedagojisinde kuramsal ve eğitsel ilişkiselliği nasıl ortaya çıkarabiliriz?* Okuyacağınız bu çalışmada Güler otobiyografik araştırmasının devamında; bir sanatçı olarak atonal müzikle resmetme sürecini, bir araştırmacı olarak atonal müziği kuramsallaştırma eylemlerindeki bilişsel ve duysal farkındalığını yeniden sanat öğrencileriyle keşfetmeyi ve öğrenmeyi amaçlamıştır. Ayrıca araştırmada görsel sanatlar eğitiminde gerçekleştirilen geleneksel sanatsal uygulamalarının; disiplinlerarası ve kültürlerarası bağlamda atonal müzikle yeniden sorgulanarak bilişsel ve duysal yaratım süreçlerinin sanat ürünlerine dönüştürülmesi amaçlanmaktadır. Tüm bunların yanında kompozisyon yapısı ve tekniği açısından atonal müzikle düşünmenin ve yaşamının görsel sanatlar eğitiminde kavram oluşturabilme, anlamları derinleştirebilme ve teori geliştirebilme becerilerindeki yansımalarının da görülmesi de istenmiştir. Bu bağlamda araştırmacının otobiyografik çalışmasında keşsettiklerini ve araştırmasının sonuçlarını sanat öğrencileriyle yeniden sorgulamaya açması önemlidir. İşbirliğine dayalı gerçekleştirilen bu a/r/tografik araştırmada aşağıdaki sorulara yanıt aranacaktır.

1. Araştırmacının a/r/tografik otobiyografi soruşturmasındaki bilişsel ve duysal süreçleri, keşifleri ve öğrenme çıktıları öğrencilerinin öğrenme ve yaratma süreçlerine nasıl dönüştürülebilir?
2. Atonal müzikle görebilmenin, düşünebilmenin ve yaşamının görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin bilişsel becerilerini ve duysal farkındalıklarını geliştirmedeki kışkırtıcı rolü nedir?
3. Disiplinlerarasılık bağlamında yaratma süreçlerini üç farklı kimliği (sanatçı/araştırmacı/öğretmen) deneyimleyerek sorgulayan sanat öğrencilerinin; atonal müzikle *kavram oluşturma, bilme, metaforik düşünme, sesle görme ve sesleri görselleştirme* eylemlerinde ortaya çıkacak pedagojik ve estetik çıktılar nelerdir?
4. Tonal müzikten farklı olarak atonal müziğin kompozisyon yapısı ve tekniği ile görsel sanatlar alanındaki kompozisyon, sanat elemanları ve ilkelerinin arasındaki benzerlik ve farklılıkların sanat eğitime yansımaları nasıldır?
5. A/r/tografik işbirliği ile gerçekleştirilen uygulamalarda a/r/tografik araştırmacısının öznel sorgulamalarının katılımcıların estetik stratejiler ve teori geliştirebilme becerilerine katkısı nedir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu a/r/tografik araştırma araştırmacının 2017-2021 yılları arasında gerçekleştirdiği otobiyografik soruşturmasının devamı niteliğinde olup diğerleri ile yeniden sorgulamaya açılan bir dizi uygulama aşamasından oluşmaktadır. Araştırmacı çalışmasında süreci diğerlerinin katılımıyla zenginleştirerek birbirine geçen yeni olasılıklar ve anlamlar yaratmak, kendi deneyimleriyle diğerlerinin deneyimlerini etkilemek, atonalitenin üzerinden yeni açılımlarla teori geliştirmek için döngüsel bir sorgulamayı yaşamaktadır. A/r/tografi, metateorik olarak varsayımlarla (teorilerle ilgili teoriler) gerekçelendirilmek yerine, yöntem içerisinde kendi teorik çerçevesini çıkarır ki bu yöntemin içerisinde teorik çerçeve oluşturan süreç sanatsal uygulamadır (Triggs, Irwin ve O'Donoghue, 2021, s. 113). Irwin'e göre ise a/r/tografik yaklaşım döngüsel bir sorgulama süreci içermesi nedeni ile eylem araştırmasına yakındır. Ancak bu yaklaşım geleneksel bağlam dışında soru sormak, veri toplamak ve sonuçları yazmanın ötesinde bir çıkış noktası arar. Bu çıkış noktasının yanıtını sanatın merkezde olduğu bir uygulama tabanlı araştırma süreci yapılandırmaya oturtur. Araştırma boyunca sanat eseri ortaya koymak, sorgulamak, onunla ilgi bilgi toplayarak yorumlamak ve tekrar sanat eserine yansıtmak gibi açılımlar araştırmada sanatsal doyum noktası oluşturur. Bu süreç soru sormakla başlar, soruyu öğrenen ya da öğreten kimlikler ile tekrar ve tekrar sormak olanaklı hale gelir (Akt., Bedir Erişti, 2021, s. 11). Bu sebeple bir a/r/tografi araştırmacısı olarak Güler, bu araştırmada sanatçı, araştırmacı ve öğretmen kimliklerinin diğerleriyle nasıl farklılaşabileceğini, kendi bilişsel becerilerinde ve duyuşal farkındalığında yeniden neler keşfedebileceğini bizzat yaşayarak sorgulamak istemiştir. Güler'in otobiyografik çalışmasının kuramsal temelini oluşturan ve bu çalışmada katılımcılarla uygulanan aşamalar aşağıda verilmiştir (Şekil 2).

Şekil 2.

A/r/tografik Sorgulama Akışı



Araştırmacının Rolü

A/r/tografi araştırmacısı olarak bu çalışmayı gerçekleştiren araştırmacının aynı konu üzerinde uzun yıllardır devam eden çalışmaların olmasının ve otobiyografik aktarımlarını katılımcılara yansıtmasının bu araştırmayı güçlü kıldığı düşünülmektedir. “Nitel araştırmacılar için, yansıtma bir araştırmacı ve konu arasındaki diyalogu zenginleştiren kavramsallaştırılmış bir süreçtir” (Calafell, 2013, akt. Faulkner, Kaunert, Kluch, Saygin Koc & Trotter, 2016, s. 198). Bourriaud’a (2002, s. 53) göre “öz yansıtım daha büyük bir değiş tokuş sistemi sayesinde gerçekleşir. Bu başkaları ile ve aynı zamanda dünyayla bir ilişki kurmayı kapsar (Akt., Cloutier, 2016, s. 5). Berger (2015, s. 220) bir nitel araştırmacı olarak yansıtıcı olmak “araştırmacının kendi araştırması içindeki konumlanmışlığının sorumluluğunu alması ve tanıması için merceği kendine geri çevirmesi” demek olduğunu vurgulamıştır. Bu bağlamda araştırmacının a/r/tografik otobiyografi çalışmasındaki günlükleri, keşfe dayalı öznel gözlem notları, kişisel deneyimleri, öznel sorgulamaları ile yarattığı sanat ürünleri katılımcıların deneyimleriyle güçlü ve derin bağlar kurulmasına olanak sağlamıştır. Aynı zamanda Berger (2015) bizim çalıştığımız konuların, sorduğumuz soruların, topladığımız ve yorumladığımız verilerin üzerinde konumlanmışlığımızın etkisini analiz etmenin önemli olduğunu vurgulamaktadır (Akt., Faulkner ve ark., 2016, s. 198). Savin-Baden ve Wimpenny’e göre (2014, s. 66) sanat temelli araştırmacıların özgeçmişi, kimliği, araştırmacı duruşu, alanı ve dünya görüşü onların nasıl düşündüğünü, tepki verdiği, problem çözdüğü ve nasıl yarattığı ile ilgili her şeyi ortaya koymaktadır. Bu bağlamda araştırmacının bütünsel eğitim anlayışı ve hayata bakış açısı, araştırılan konu ile ilgili sanatsal ve mesleki yeterlilikleri, kendi yaratıcı deneyimlerini etkileşimli bir iletişim gücü ile aktarabilme becerisi gibi birçok etkenin bu a/r/tografik çalışma sürecini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir (Bkz. Güler, 2014; Güler, 2015a, 2015b, 2015c, 2017a, 2017b; Ross&Güler, 2018; Kurtulan& Güler 2021a; Kurtulan&Güler, 2021b; Güler, 2021a; Güler, 2021b; Güler, 2021c; Güler&Ross, 2021d). Ayrıca araştırmacının kültürlerarası ve disiplinlerarası bağlamda uluslararası çalışmalarının olması, verdiği lisans ve lisansüstü dersleri de bu çalışmada kendisinin nasıl düşündüğünü ortaya koyması bakımından önemli görülmüştür. Son olarak araştırmacının bu çalışmayı güçlü kılan yanlarından bir diğeri de a/r/tografik soruşturma yaklaşımının kuramcısı ve uygulayıcısı Prof. Dr. Rita Irwin ile tanışması, sohbetleri, kendi çalışmaları ile ilgili onun düşüncelerini alması, Irwin ve Erişti editörlüğünde ülkemizde ilk defa yayınlanan “Uygulama Tabanlı Araştırma Yöntemi: A/R/Tografi” isimli kitap projesinde üç bölüm ile yer almasıdır (Güler, 2021a; Güler, 2021b).

Katılımcılar

Bu çalışma; araştırmacı ile Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Resim Bölümü 2. sınıfta eğitim gören 16 lisans ve 1 yüksek lisans öğrencisi ile birlikte 2021-2022 eğitim öğretim yılı bahar döneminde her biri yaklaşık 4 saat olan toplamda 6 uygulama ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler aynı zamanda

araştırmacının sanat atölyesinde yaklaşık bir yıldır eğitim verdiği kişilerdir. Bu anlamda yaşayan bir araştırma olan a/r/tografinin onların çalışmaları ve yaşantıları üzerindeki etkisinin gelecekte atölye derslerinde takip edilmesi araştırmacı tarafından önemli görülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verilerini teori, uygulama ve öğretme süreçlerini tüm detayları ile ortaya koyan video ve ses kayıtları, fotoğraflar, öğrencilere ait farklı tekniklerle yapılmış sanat ürünleri, şiirler, öğrenci görüşleri, gözlem notları, öğrenci günlükleri, performans etkinlikleri, öznel sorgulama notları, kişisel iletiler, Arnold Schönberg'in String Quartet No. 4 Op. 37 adlı eseri, araştırmacının bu eser için 2017-2021 yılları arasında yaptığı 39 resim ve "Düşüncelerin Üzerinde Yürüme" performansı sonrası ortaya çıkan Yürüyen Düşünceler Haritası oluşturmaktadır. Boucher ve Holian'e göre (2001) "Otobiyografiyi bir araştırma yaklaşımı olarak kullanmak araştırmanın konusu ile ilintili daha derinlemesine ve güçlü veri elde etmek anlamına gelir" (Akt., Erişti Bedir, 2016, s. 156). Bu bağlamda Güler'in a/r/tografik otobiyografi araştırmasındaki günlükleri, gözlem notları, öz yansıtımları da veriler arasında yer almaktadır.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Leavy (2015, s. 779) sanat temelli araştırmaların nasıl yapılacağına ya da her bir projenin nasıl değerlendirileceğine dair bir model olmadığını vurgulamıştır. MacKenzie ve Wolf ise (2012) sanat temelli araştırmacının görevinin deneyimlenen veriyi analiz etmek, yeniden düzenlemek ve yorumlamak, yeni kavrayışları sunmak için anlık gözlemleri paylaşmak ve daha başka soruları geliştirmek için alan yaratmak olduğunu söylemişlerdir (Akt., Savin-Baden & Wimpenny, 2014, s. 73). Bu bilgiler ışığında araştırmacı verilerin çözümlemesinde belli bir sistematığa bağlı kalmamış, otobiyografik yansıtımlarını yeni rizomatik bağlantılar kurmak, sanatsal ve eğitsel sorgulamalarla yeni sorular geliştirmek için kullanmıştır. Veriler titizlikle toplanmış, katılımcılara ait imge, ses, performans ve yazılar konu bağlamında birbiriyle ilişkilendirilerek ve öznel sorgulamalar ön plana alınarak a/r/tografik yaklaşımla yorumlanmıştır.

İnandırıcılık ve Etik

Nitel araştırmalarda tartışılara sebep olan geçerlilik konusunda birçok araştırmacı, kavramların sosyal olarak yapılandırıldığı, bir şeyin "doğru" ya da "kesin" olduğunun anlaşılabilmesi için bir ölçüt oluşturulamayacağı konusunda hem fikirdir. Bu noktada bazı araştırmacılar "inandırıcılık" kavramını kullanarak araştırmacıların çalışmalarının olası ve aktarılabilir olduğunu açıklayan birtakım ölçütler ortaya koymuşlardır (Glesne, 2020, s. 65). Creswell (1998, s. 201-203) nitel araştırmalarda inandırıcılığa katkı sağlamada sıklıkla kullanılan yöntemleri "*uzun süreli etkileşim ve sürekli gözlem, çeşitleme, meslektaş değerlendirmesi ve bilgi alma, karşıt durum analizi, araştırmacı*

önyargılarını açıklama, katılımcı onayı, ayrıntılı betimleme ve dış denetim" şeklinde özetlemiştir (Akt., Glesne, 2020, s. 66). Ancak her çalışmada inandırıcılığı arttırma bu yöntemlerin hepsi kullanılamayabilir. Hammersley ve Traianou (2017, s. 61-68) araştırmacıların ayrıca sahip olması gereken birkaç ahlaki erdeme işaret etmiştir. *Adanmışlık, objektiflik ve bağımsızlık* bunlardan sadece birkaçıdır. Sanat temelli araştırmalar gerçekleştirilirken ayrıca *sahiplenme, düşünümsellik, müzakere edilmiş anlam, şeffaflık, inandırıcılık, dürüstlük, bütünlük, doğruluk, eleştirisellik, bakış açısı, özgünlük, akran değerlendirmesi* gibi dikkate alınması gereken belli etik gereklilikler vardır (Savin-Baden ve Wimpenny, 2014, s. 86-95). Yansıtım ise aynı zamanda araştırmacılara inançlarının, değer yargılarının, bilgilerinin ve önyargılarının bu araştırmayı nasıl etkilediğini detaylandırarak onların çalışmasının güvenilirliğini arttırmaya imkan verir (Cutcliffe, 2003). Guillemine and Gillam (2004, s. 278) etik anlamda yansıtıcı olmanın araştırma uygulamasında-bunu yaparken de ortaya çıkabilecek etik gerilimlerle başa çıkma yollarına hazırlıklı ve dikkatli olarak- en küçük etik boyutlarını anlamak ve duyarlı olmayı gerektirdiğini iddia etmektedir (Akt., Faulkner ve ark., 2016, s. 199).

Bu bilgiler ışığında araştırmacı araştırmacının inandırıcılığının, aktarılabilirliğinin ve teyit edilebilirliğinin sağlanması amacıyla uzun süreli etkileşim ve sürekli gözlem, çeşitleme, meslektaş değerlendirmesi ve bilgi alma, araştırmacı önyargılarını açıklama, katılımcı onayı ve ayrıntılı betimleme yöntemlerini kullanmıştır. Uygulamanın her bir aşaması çoklu veri toplama araçları kullanılarak derinlemesine gözlenmiş, görüşme dökümleri katılımcılarla etkileşimli bir şekilde paylaşılmış, ayrıntılı bir şekilde betimlenerek objektiflik ilkesine göre tüm açıklığıyla okuyucuya sunulmuştur. Ayrıca araştırma sürecinde fikir vermesi ve katkı sağlaması açısından müzikoloji bilimi yaylı çalgılar keman eğitimi alanında uzman bir profesör sürece dahil edilmiştir. Araştırmacı verilerin yorumlanması aşamasında katılımcıların duygu ve düşüncelerini mümkün olduğunca detaylı ve şeffaf olarak okuyucuya sunma gayretinde olmuştur. Bu bağlamda sürece dair fotoğraflar, ses kayıtları, günlükler, gözlem notları ve sanat ürünleri araştırmacının teyit edilebilirliği açısından metin içerisinde özgün şekliyle kullanılarak yorumlanmıştır. 2010 yılından bugüne a/r/tografik araştırmalar gerçekleştiren araştırmacının konu ile ilgili yeterli bilgi, deneyim ve beceriye sahip olması çalışmanın inandırıcılığı ve uygulanabilirliği açısından önemli görülmüştür. Araştırma sürecine gönüllü olarak katılan 17 öğrenci araştırma boyunca ses, fotoğraf, video kaydı alınmasına ve ortaya koydukları yaratıcı çıktıların (günlükler, performans etkinlikleri, şiirler, resimler vb.) yayınlanmasına içtenlikle rıza göstermişlerdir. Araştırma kapsamında gerçekleşen sohbet, tartışma ve uygulamalarda hiçbir katılımcıya görüşünü bildirme ya da herhangi başka bir konuda baskı yapılmamıştır. Etik kurul raporu alınan bu çalışmada katılımcılardan ayrıca çalışmanın güvenilirliğini arttırmak için kendi ifadelerini içeren doğrudan alıntılarının kullanılmasına yönelik onayları alınmıştır. Araştırmada kişisel gizlilik ilkesine uygun olarak katılımcıların gerçek adları ve özel bilgileri kullanılmamıştır.

Bulgular

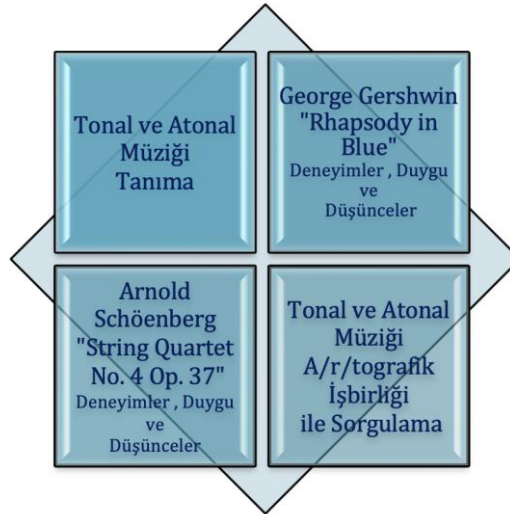
Araştırmanın sorgulama akışını oluşturarak döngüsel rizomatik ilişkileri ortaya koyan bu bölümdeki her aşama atonal müziğin bilişsel becerilerinin ve duysal farkındalıklarının sunulması bağlamında detaylıca yorumlanmıştır. Böylece her aşamanın kendi içindeki rastlantısal bileşenlerinin birbirine dokunarak yayılmasıyla yeni ve derin anlamlar üretilmiştir. Araştırmanın sorgulama akış şemasında, bileşenlerin ilişkiselliğini en iyi yansıttığı düşünülen bal peteği şekli kullanılmıştır (Şekil 2). Ayrıca her bir aşamayı oluşturan alt bileşenleri gösteren şemalar ise araştırmacı ve katılımcıların çalışma sonunda üzerine kuramsal sorgulamalar yaptıkları *kare içinde kare* şekline gönderme yapacak şekilde tasarlanmıştır. Birbiri üzerine şeffaf bir şekilde yerleştirilen karelerde araştırma sürecinde deneyimlenen kimliklerarası rizomatik ilişkilerin düşüncelerle birbirine yansımaları, üst üste binmesi ve böylece katmanlaşan anlamların şekillerdeki saydamlıkla okuyucuya sunulması amaçlanmıştır. *Araştırmacı bu çalışmanın bütününe sadece yazı olarak sunmanın ötesinde a/r/tografik bir anlayışla araştırmasının kavramları ile görsel unsurların anlamlarını ilişkilendirerek de okuyucuya sunmak istemiştir.*

Tonal ve Atonal Müzikle Tanışma

Araştırmanın başlangıcını oluşturan bu aşama aşağıda verilen bölümlerden oluşmaktadır (Şekil 3). Birbirine bağlı bu bölümler ayrı başlıklar altında verilmeyecek ancak birbiriyle ilişkilendirilerek yorumlanacaktır.

Şekil 3.

Tonal ve Atonal Müzikle Tanışma Sorgulama Akışı



İlk defa disiplinlerarası bir çalışmaya katılan katılımcıların çok istekli, heyecanlı, dikkatli, ciddi ve ilgili olmaları araştırmacıyı etkilemiştir. Araştırmacı öncelikle katılımcılara

a/r/tografik araştırma yaklaşımını anlatarak “a/r/t, graphy ve a/r/tographer” (sanat, yazı ve a/r/tografi araştırmacısı) kavramlarının içeriğini, harflerin birbiriyle olan ilişkiselliğini ve bu üç kimliğin nasıl birbirleriyle rizomatik ilişkiler kurarak çalışacağından bahsetmiştir. Özel sorgulamanın ne demek olduğunu ve süreçteki önemini de vurgulamıştır. Araştırmacı katılımcılara a/r/tografik otobiyografi araştırmasını onlarla tekrar sorgulayacağını ancak kendi çalışmasının sonuçlarını araştırmanın ilerideki bölümlerinde paylaşacağını belirtmiştir. Araştırmacı bu tavrının sebebinin katılımcıları ve gerçekleştirecekleri özel sorgulamalarını etkilememek için olduğunu vurgulamıştır. Katılımcılardan yaşamlarında müzikle ilgili deneyimlerini, duygu ve düşüncelerini paylaşmaları istenmiştir. Bu paylaşımlar sonunda bazılarının bağlama, kalimba ve gitar çaldığı, rock, metal, slow müzik ile Türkçe sözlü eserler dinledikleri öğrenilmiştir. İki katılımcı rahatsız edici sesleri dinlemeyi (matkap, testere, hızar elektrikli süpürge vb.) sevdiklerini söylemiştir. Kimi katılımcılar müziğin sözlerinden etkilerken kimileri ise melodinin kendileri için daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Bazıları kimi zaman dinledikleri müzikle kalp atışlarının hızlandığını, duygusal olarak acı çektiklerini ya da dinlendiklerini ifade etmişlerdir. Doğa seslerinden rahatsız edici seslere kadar birçok sesin yaşantımızdaki yerini sorgulayan katılımcılar, görsel sanatlar ile müzik arasında ortak olan ilkeleri (armoni, ritim, denge vb.) kendiliğinden tartışmaya başlamışlardır. Özellikle müziğin zamansal, görsel sanatların mekânsal olarak algılanması üzerine gelişen sorgulamalarda katılımcılar müziği soyut olduğu için ruhsal olarak hissettiklerini, resmin bütününe ise mekânda görerek somut bir şekilde temsili olarak algıladıklarını söylemişlerdir. Bu sorgulamanın sonucunda “İşitsel olarak ruhsal boyutta hissedilerek anlamlandırılan müzik görsel sanatlarda nasıl mekâna taşınabilir?” sorusu ortaya çıkmıştır. Katılımcılar iki farklı eseri dinlemeleri ve özel sorgulamaları için davet edilmiştir (Fotoğraf 1).

Fotoğraf 1.

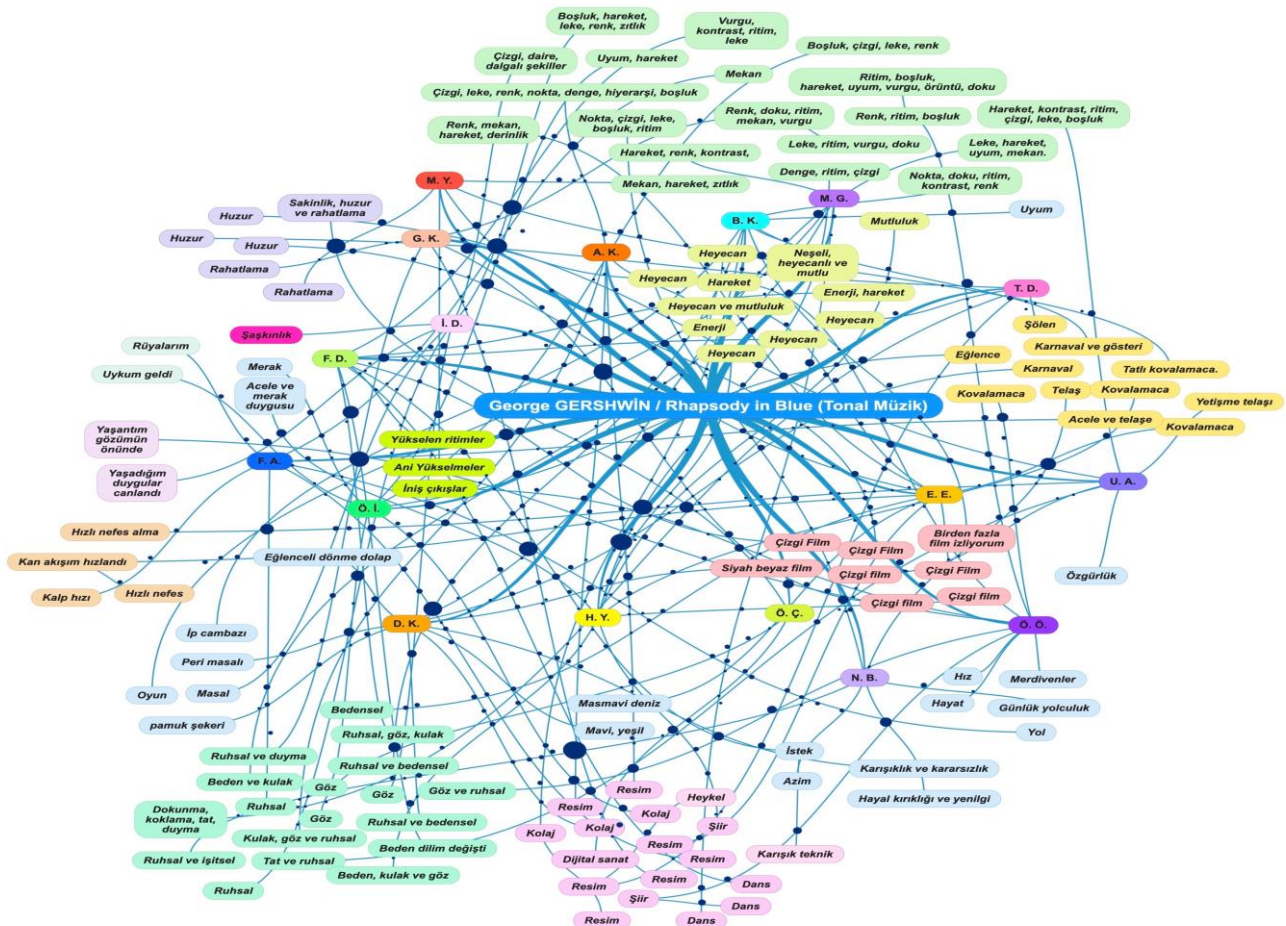
Tonal ve Atonal Müziği Sezgisel Dinleme ve Özel Sorgulama Deneyimi



Öncelikle katılımcılara tonal müzikle atonal müziğin farkını derinlemesine hissedebilmeleri için daha önce hiç dinlemedikleri George Gershwin'in "Rhapsody in Blue" adlı eseri dinletilmiştir. İlk defa dinleyecekleri bu eser cep telefonlarına gönderilmiş ve eseri dinlerken nelere dikkat edecekleri anlatılmıştır (pozisyon, hissediş, odaklanma, bedensel sezgi vb.). Onlardan dinledikleri eserle ilgili deneyimlerini, hislerini, kullanmak istedikleri görsel unsurları (nokta, çizgi, doku, renk, mekân, leke, biçim; denge, hiyerarşi, örüntü, ritim, boşluk (mekân), proporsiyon (orantı), vurgu, hareket, uyum, kontrast), etkilenen duyularını (göz, kulak, tat, dokunma, koku, ruhsal, bedensel, psikolojik vb.), zihinlerinde beliren konu, nesne ya da kavramları düşünmeleri ve not etmeleri istenmiştir. Ancak bunun bir zorunluluk olmadığı, özgürce sorgulayabilecekleri ve eğer isterlerse bu müziği dönüştürmek istedikleri sanatsal formu da (resim, şiir, seramik, dijital, heykel, kolaj, karışık teknik vb.) düşünebilecekleri vurgulanmıştır. Her bir katılımcının dinleme deneyimlerinde aldıkları notlardaki ifadeler farklı renkte birbiriyle ilişkilendirilerek aşağıda verilmiştir. Bireysel dinleme deneyimlerindeki notların kavram oluşturma ve rizomatik ilişkilerin görülmesi bağlamında okuyucuya sunulması önemli görülmüştür (Şekil 4).

Şekil 4.

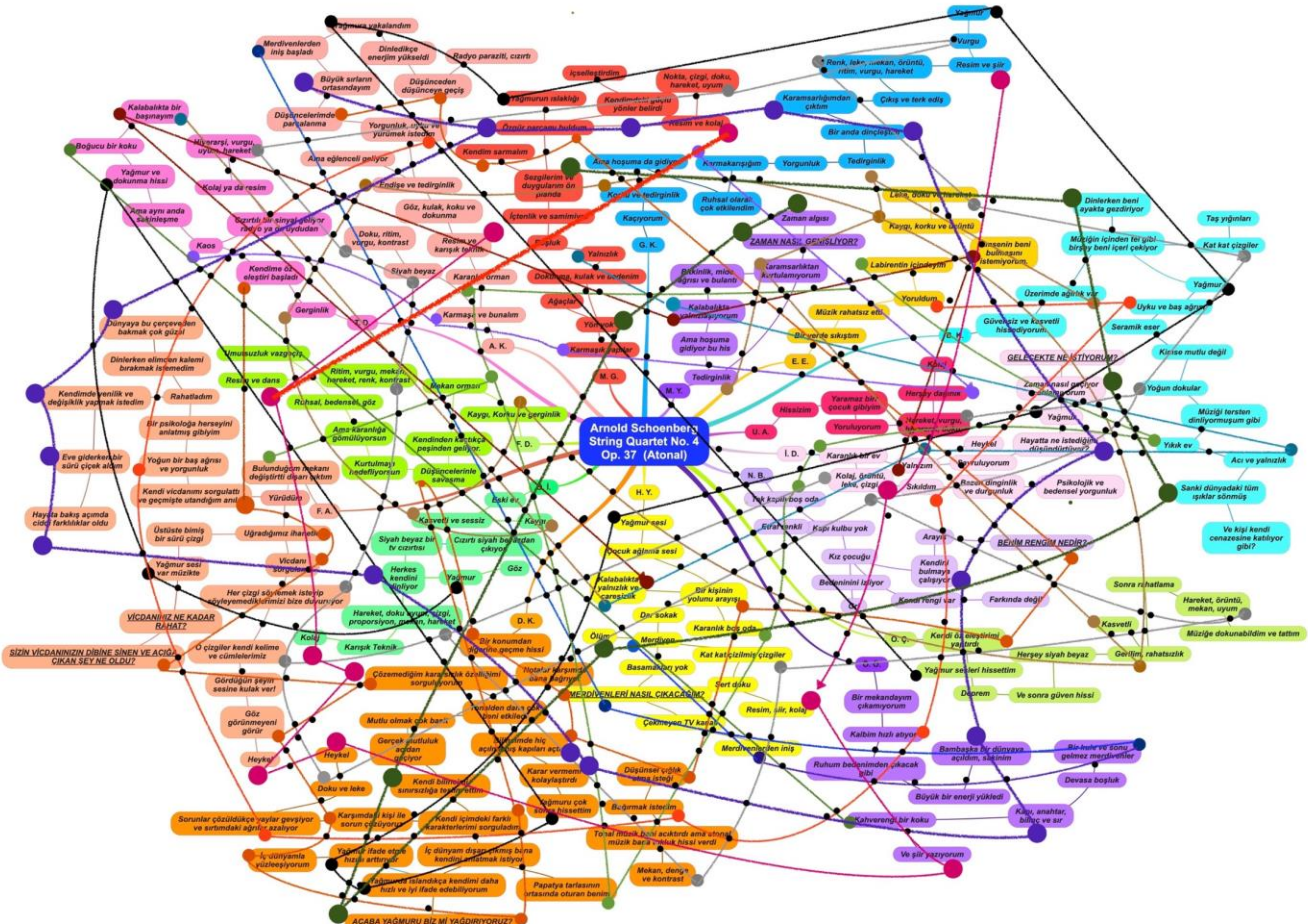
George Gershwin, "Rhapsody in Blue", Rizomatik İlişkiler



Tonal müziğin hemen ardından Arnold Schönberg'in "String Quartet No. 4 Op. 37" adlı eseri dinlenmiştir. Eserin katılımcılar üzerindeki etkisi ilginç olduğu kadar şaşırtıcıdır da. Araştırmacı eserin yapısındaki düzensizlik ve kaotik etkinin katılımcıları sıkabileceğini düşünmüş ancak yaklaşık 30 dakika süren eseri her bir katılımcı büyük bir konsantrasyonla ve ciddiyetle dinlemiştir. Kimisi atölyedeki masalarda ya da yere oturarak dinlerken kimisi de dışarıda yağmur altında yatarak ya da yürüyüşe çıkarak dinlemiştir. Araştırmacı katılımcıların daha çok hareket halinde ve yer değiştirerek atonal eseri dinlediklerini gözlemlemiştir. Her bir katılımcının dinleme deneyimlerinde aldıkları notlardaki ifadeler ve kavramlar farklı renklerle birbirleriyle ilişkilendirilerek aşağıda verilmiştir (Şekil 5). Tonal müzikteki şema ile kıyaslandığında ifadelerin bu defa çok daha birbiri üstünde anlamsal yoğunlaşma ile katmanlaştığı, birbirine yakınlaştığı ve bu yakınlık ile temas eden kimliklerin arasındaki uzaklığın ya da mesafenin azaldığı görülmüştür. Çalışmanın son bölümünde bütün deneyimler, duygular ve düşünceler paylaşılarak iki farklı müziğin yapısı üzerinden birlikte sorgulama devam etmiştir. Katılımcılardan 7 kişi hala Schönberg'in müziğinin zihinlerinde çalmaya devam ettiğini söylemiştir.

Şekil 5.

Arnold Schönberg, "String Quartet No. 4 Op. 37", Rizomatik İlişkiler



Araştırmacı müziği resmetme sürecindeki ilk çalışması olan Gershwin üzerine gerçekleştirdiği otobiyografik araştırmasından genel anlamda bahsetmiş ve bu iki sanatçının çok yakın arkadaş olduklarını Schönberg çalışmasında tesadüfen öğrendiğini söylemiştir. Bu durum katılımcıları şaşırtmıştır. Heyecanla Schönberg'in eserini dinleme deneyimlerinde yaşadıklarını birbirlerine anlatan katılımcılardan biri bu müziğin bedendeki hareket eylemini tetiklediğini keşfettiğini söyleyerek yürüyüş sonrasındaki öznel sorgulama notlarını sesli olarak diğerlerine okumuştur.

M. G. Yaptığım yürüyüş sırasında kendimi bir anda ormanlık alanda buldum. Etrafımdaki ağaçlar insanların seslerini arkada bırakıp uyum içinde birbirlerini dinliyorlardı, uğulduyorlardı. Zihnimde karmaşık yapılar ortaya çıktı. Ormanın ortasında kaldım. Yön kavramım yok oldu. Müzik bizi sanki bir oyunun içine çekerek bir perdenin arkasından görünmeyen ardındaki gerçekleri bize gösteriyor. Boşluktayım. Dalgaların içinde boğuluyorsun, elini uzatıyorsun ama kimse yok...Dinlerken birden notalar ayağa kalktı. Çok etkilendim. Zihnimde bir konsept belirdi. Bu heykel ile acılarımızı nasıl bir yerlere sığdırabiliriz düşündüm. Büyük taşlarla hayatımızın temelinde yer alan acılar, küçük taşlar da hayatımızın bir parçası. Kendimizdeki güçlü yönleri ortaya çıkaran bir eli omzumda hissettim ve kendi fotoğrafımı çerçevenin dışından izledim. Siyah gözlüğümü taktım ve cam perde arkasından kendimi görünmezmiş gibi hissettim. Derin bir uykudan uyanır gibi. Gershwin yerine Schönberg beni daha çok içselleştirdi.

M. G. sadece not almamış ayrıca müziğin ona taşlardan bir heykel yapması için ilham verdiğini anlatarak yaptığı heykelin fotoğrafını katılımcılarla paylaşmıştır (Fotoğraf 2). Araştırmacı heykeli gördüğünde şaşkınlığını gizleyememiş ve otobiyografik sorgulamasında rastladığı, hayatını incelediği ve Schönberg'in mezarını tasarlayan ünlü heykeltıraş Fritz Wotruba'nın eserlerini hatırlamıştır. Schönberg ile yakın dostluğu bulunan Wotruba'nın *Große Figur für Luzern* isimli eseri M. G.'in eserinin bulunduğu fotoğrafta ortaya yerleştirilmiştir. M. G.'nin bu bağlantısallığı bilmeden atonal müzikten ilham alarak sezgisel yakaladığını öğrenen katılımcılar çok şaşırmış ve sanatçı ile müziği yoluyla nasıl empati yapılabileceğini kendiliklerinden tartışmaya açmışlardır. Bir diğer katılımcı olan N. B. ise eseri dinlerken birçok kavram, metafor ve sorularla atonal müziği görsel ve yazı ile ifade etmeyi tercih etmiştir (Fotoğraf 3). Sorgulama sonunda *müzikle nasıl farklı bilme yollarının keşfedilebileceği, deneyimlenebileceği, sanatçı ve eseri ile bütünleşme, sesleri içselleştirme ve müzikle yaşayan bir araştırmanın nasıl olabileceği* üzerine ortaya çıkan yeni sorulara cevaplar aranmıştır. Katılımcılara isterlerse Schönberg'in eserini içselleştirmek için evde dinleyebilecekleri ve sanatçının hayatını araştırabilecekleri söylenmiştir. Ancak katılımcılar sanatçıya ve yaşantısına ait tüm bilgilere istedikleri taktirde ulaşabileceklerini belirtmişlerdir. Ancak bu sezgisel keşif sürecini bir süre daha deneyimlemek istediklerini söyleyerek araştırma yapmak istemediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmacı 2010 yılından beri sanat pratikleri ve teori geliştirmede sezgisel deneyimler üzerine çalışmakta olmasına rağmen katılımcıları etkilememek için kendi tercihinin de bu yönde olduğundan özellikle bahsetmemiştir.

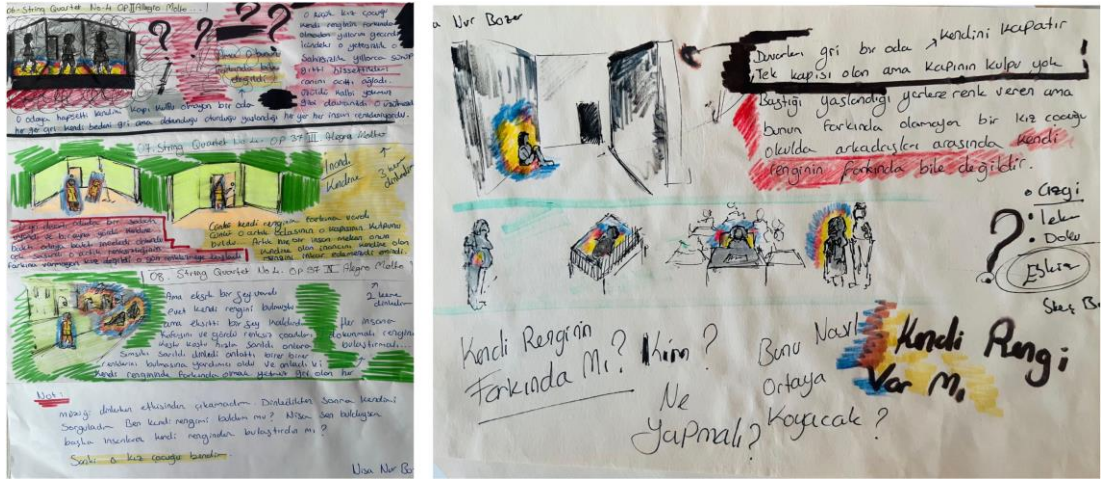
Fotoğraf 2.

M.G.'in Atonal Müziği Mekânsallaştırdığı Heykeli ve Fritz Wotruba'nın Eseri



Fotoğraf 3.

N. B.'in Atonal Müziği Görsel ve Yazı ile Sorgulaması

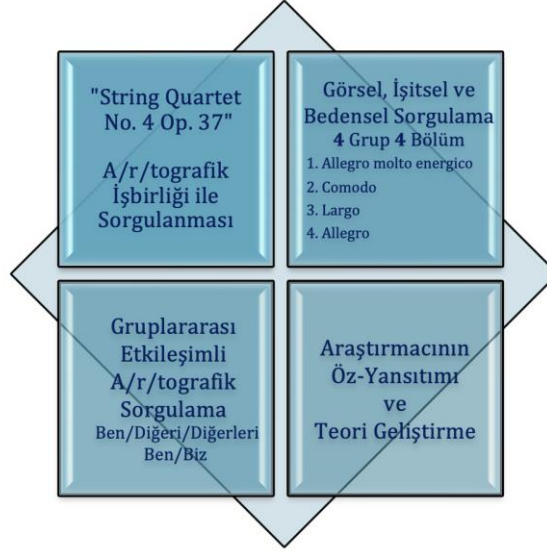


Atonalite Kavramını Görsel Sanatlar Bağlamında Sorgulama

Çalışmanın bu aşamasını oluşturan bölümlerde atonalite kavramı ve görsel sanatlar ilişkisi üzerine teori geliştirmeye yönelik uygulamalar yer almaktadır (Şekil 6). İlk bölümde eseri evde defalarca zevkle dinlediğini ve notlar alarak sorguladıklarını belirten katılımcıların öz-yansıtımları ve deneyimleri ile uygulama başlamıştır. Grubun heyecanı ve ardı sıra kesilmeyen soruları süreçte ateşleyici bir rol üstlenmiştir. Böylece atonalite kavramı üzerinde daha derinlemesine bir sorgulama gerçekleşmiştir.

Şekil 6.

Atonalite Kavramını A/r/tografik İşbirliği ile Sorgulama



Katılımcıların sürece böylesine yoğunlaştığı bir anda araştırmacı gruba çalışmasına ilk başladığında aldığı bir notunu okumuştur.

Schönberg'in müziğinin içerisinde dünyaya başka bir gözle bakarak, O'nun bize belirttiği sesleri keyif alarak kavrayabilmeye çalışmak benim için çok zor bir iş. O'nun müziğini anlayabilmek ve içselleştirebilmek için şimdiye kadar alışlagelmiş tüm ritimleri bir kenara bırakarak beynimin kodladığı müziksel düzeni yıkmak zorundayım. Kulağımızdan daha çok beynimizin bize verdiği bir uyarı ile karmaşık, kaotik ya da düzensiz bulduğumuz bu müziğin aslında muhteşem kurgulanmış bir düzenden ibaret olduğunu ancak ve ancak bildiklerimizi unuttuğumuzda ve ön yargılarımızdan kurtulduğumuzda kavrayabiliriz diye düşünüyorum. Bu matematiksel kurgunun bu kadar duyarlı bir sanat eseri ortaya koyması ilginç. Sorgulanmalı! (Güler, 2017)

Çalışmanın görsel, işitsel ve bedensel sorgulama deneyimleri katılımcıların kimlikler (sanatçı/araştırmacı/öğretmen) arasında kurulan ilişkileri içselleştirebilmeleri için önemlidir. Bu deneyimleri derinlemesine yaşamaları için grup üyeleri gruplara ayrılmıştır. Ancak grupların oluşturulması esnasında Schönberg'in eseri çalarken gözleri kapalı dolaşan katılımcılara müzik durdurularak rastgele yanlarında duran kişilerle eşleşmeleri söylenmiştir. Dörder kişiden oluşan 3 grup, 5 kişiden oluşan 1 grup ile süreç devam etmiştir. Araştırmacı birbirini tanıyan yakın arkadaşlardan oluşan gruplardan ziyade samimi olmayan, farklı fikirlerle yeni bağlamlar oluşturabilecek aykırı kimliklerin gruplarda bir araya gelmesini istemiştir (Fotoğraf 4).

Schönberg'in String Quartet No. 4 Op. 37 adlı eseri *Allegro molto energico*, *Comodo*, *Largo*, *Allegro* olarak 4 bölümden oluşmaktadır. Eserde 2 keman, 1 viyola ve 1 viyolonsel bulunmaktadır. Eserin 4 ayrı bölümüne ve 4 enstrümana ait notaların çıktıları alınarak her bir gruba bir bölümün notaları verilmiştir. Ayrıca her gruba 3 adet büyük boş kâğıt, renkli kalemler, yapıştırıcı, makas vb. materyaller dağıtılmıştır. Araştırmacı otobiyografik çalışmasında kare şekline teori geliştirdiği için; dağıtılan

kağıtların ölçülerini birleştirilince büyük bir kare oluşturacak şekilde planlamış ve özel ölçülerde kesmiştir. Ancak bu bilgi katılımcılara söylenmemiştir. Grup üyelerinin öznel sorgulamalarını seçtikleri kimlik/kimliklerle (sanatçı, araştırmacı, öğretmen) diğerleriyle birlikte yeniden sorgulamaları istenmiştir. Bunu yaparken kendilerine dağıtılan notaları sanatsal bir ürüne çevirebilecekleri, istedikleri taktirde her türlü deneyimi yaşayabilecekleri konusunda bilgi verilerek cesaretlendirilmişlerdir. Her grubun sorgulama sürecine dair ifadeler aşağıda tüm şeffaflığıyla okuyucuya verilmiştir (Şekil 7).

Fotoğraf 4.

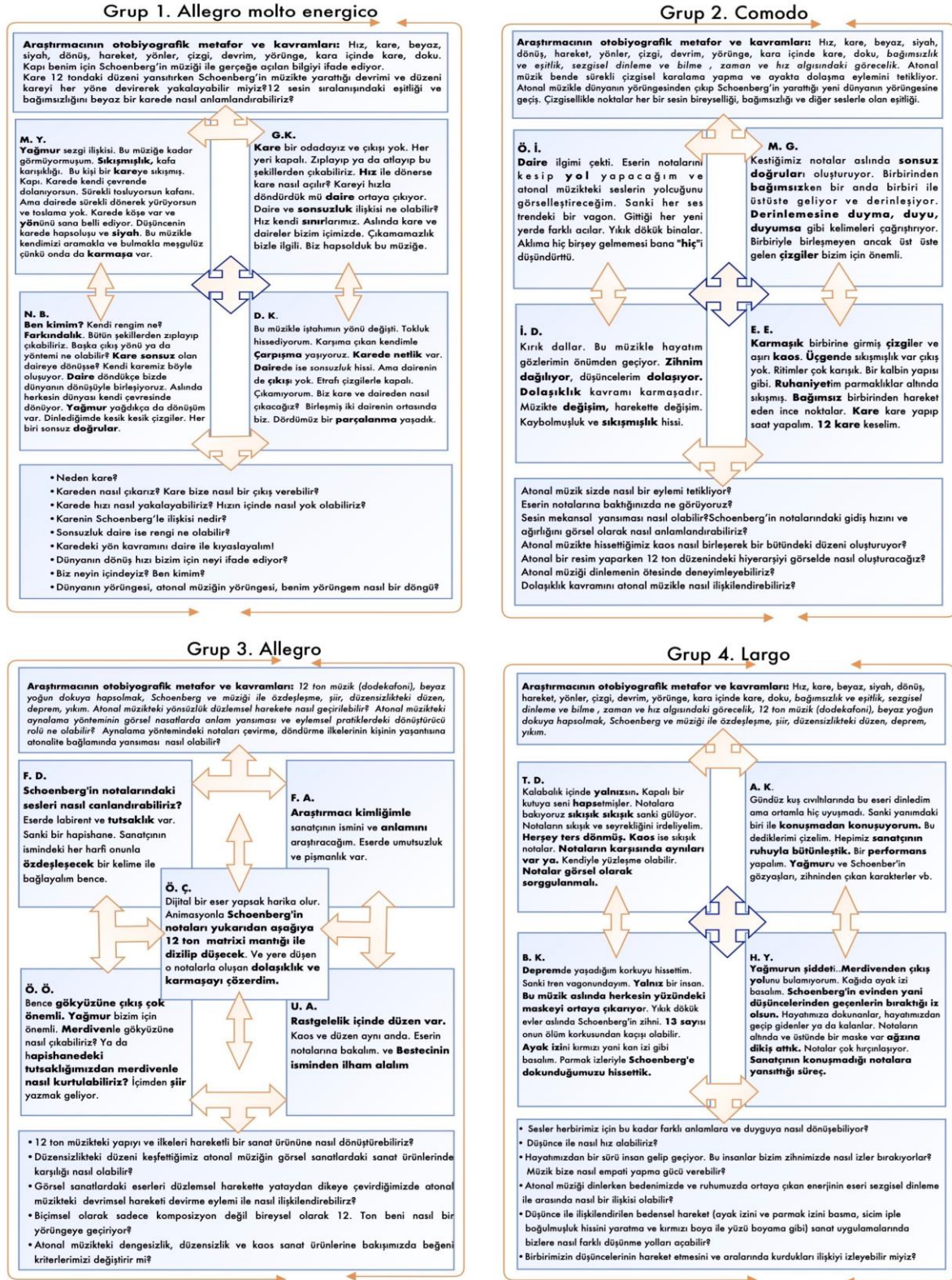
"String Quartet No. 4 Op. 37" Öznel Sorgulamaların Dinlenmesi ve Grupların Oluşturulması



Atonal müzikle görebilmenin, düşünebilmenin ve yaşamanın görsel sanatlar eğitimi alan öğrencilerin bilişsel becerilerini ve duysal farkındalıklarını geliştirmedeki kışkırtıcı rolü nedir? sorusunun cevabı özellikle grup çalışmalarındaki katılımcıların ifadelerinde ortaya çıkmaktadır. Bir sonraki bölümde gruplar bir araya gelerek atonalitenin temelini oluşturan 12 ton tekniği ile bir bütün kareyi oluşturacakları için bu ifadelerin gelecek aşamalarla bağlantısallığı göstermesi açısından okuyucuya sunulması önemli görülmüştür. A/r/tografi araştırmacısı olarak Güler bütün grupların sorgulama sürecine katılarak öz-yansıtımları ve deneyimleri ile sürece dahil olmuştur (Fotoğraf 5). Grupların çok heyecanla ve hararetle gerçekleşen sorgulamaları kimi zaman yazı ve şiirler, kimi zaman performanslar ile devam etmiştir (Fotoğraf 6). Araştırmacı kendi çalışmasını bütün açıklığıyla katılımcıların deneyimlerini etkilememek için henüz aktarmadığı için tüm gruplarda gerçekleştirdiği sorgulamalarda kendi sonuçlarını ve deneyimlerini yeni ilişkiselliklerle öznel sorgulama fırsatı yakalamıştır. Araştırmacı çoğunlukla öğrenmeyi öğrenen ve öğretmeyi öğrenen bir yaklaşımla süreci öğrencileriyle yaşamıştır.

Şekil 7.

Grupiçi Etkileşimli A/r/tografik Sorgulama İfadeleri



Fotoğraf 5.

Grup 4/ A/r/tografik Sorgulama



Fotoğraf 6.

Grup 4, "Schönberg'e Dokunmak ve İz Bırakmak" Performatif A/r/tografik Sorgulama



Bu çalışmanın devamında grupların bir araya gelerek kağıtlarını 12 ton ilkelerine göre yerleştirmeleri beklenmektedir. Bu yerleştirme fikri araştırmacı tarafından diğerlerinin sorgulamaları esnasında rastlantısal olarak ortaya çıkmıştır. Bu teknikte “besteci bağımsız ve eşit değerde olan 12 sesi kendi isteği doğrultusunda sıralamaktadır. Ancak dizideki her ses kullanılmadan tekrar ilk sese dönülmesi mümkün değildir” (Özmen, 2017, s. 42). Bu etkinliğin öncesinde araştırmacı Schönberg’in geliştirdiği satranç oyunu hakkında bilgi vermiştir. Kare bir düzlem üzerinde 4 yönden 4 kişi ile oynanan ve taşları savaş araçlarından oluşan bu satranç oyunun adı koalisyondur. Oyuncular bir şekilde uyum sağlayarak uzlaşma içinde oyunu tamamlamalıdır. Katılımcıların grup içi sorgulamalarında sıklıkla ortaya çıkan kare kavramının üzerine gidilmiş ve böylece araştırmacı kendi otobiyografik aktarımlarını süreç içinde diğerlerini etkilemek üzere hissettirmeden ilişkilendirmeye çalışmıştır. Araştırmacı 4 grup tarafından atölye zemininde oluşturulacak bu karenin Schönberg’in satranç tahtası ve koalisyon kavramı ile ilişkilendirilip ilişkilendiremeyeceği konusunda yeni bir sorgulama başlatmıştır. Bu durum katılımcıları son derece heyecanlandırmış ve süreci daha karmaşık bir hale getirmiştir. Kavramların dolaşıklığı ve ilişkiselliği yeni sorularla devam etmiştir. Bu noktada hep birlikte 12 ton müzikte her bir notanın eşit söz hakkı ve kimliği olduğundan, her birine verilen değerden bahsedilerek *öznelliğe* vurgu yapılmıştır. Katılımcılar hep birlikte kareyi oluştururken eseri kısık seste arka planda dinlemek istediklerini belirtmişlerdir. Büyük bir heyecanla kağıtlarını yerleştirmiş ve 12 ton müzikteki gibi aynı gruba ait hiçbir kâğıdın yan yana gelmemesine dikkat etmişlerdir (Fotoğraf 7.1).

Fotoğraf 7.

Atonal Müziğin Mekansallaştırılması



Sonraki aşamada her katılımcıya farklı renklerde ipler dağıtılarak birlikte "ip" in sökük dikme, eksikleri kapatma, birleştirme, bağlama, atlama, tırmanma, yukarı çıkma veya aşağı inme, yarayı iyileştirme, kukla oynatma gibi anlamları sorgulanmıştır (Fotoğraf 7.2). Ellerindeki ipin kendileri için ne anlam ifade ettiğini düşünmeleri için bir müddet avuçlarının içindeki ipe odaklanmaları ve hissetmeleri istenmiştir. Katılımcılar kendiliğinden bedenleri ile yukarıdan dik bir açıyla baktıkları zemindeki karenin etrafında yürüyerek dönmeye başlamışlardır. Böylece hareket halindeyken diğer kağıtlar üzerinde gördüklerini ben/diğerleri bağlamında içselleştirebilmişlerdir. Ellerindeki iplerle yerde duran devasa kare üzerinde kendi sorgulamaları ile ilişkilendirdikleri tüm düşünceleri birbirine bağlayarak görünür kılma fikri katılımcıları inanılmaz heyecanlandırmıştır. Bir diğerinin düşünceleri üzerinden geçerken aslında Schönberg'in düşüncelerine de kendi izlerini bırakıyor olmaları araştırmacı içinde heyecan verici bir süreçtir (Fotoğraf 7.3-7.6). Bu bağlamda süreç sonunda gerçekleşen sorgulamalara ait ifadeler de aşağıda verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1.

Katılımcıların Etkileşimli Performans Sonrası İfadeleri

Katılımcıların Gruplararası Etkileşimli Performans Sonrası İfadeleri	
Ö. Ç.	"Hislerimizin örtüşmesi ve bilgi arayışımızdan çok etkilendim. Bir an ayağımın altındaki kelimeler üç boyutlu oldu ve kelimelerin anlamlarıyla yükseldiğini hissettim. Üzerinde yürüdüğüm kare anlamların açılmasıyla küp şekline dönüştü sanki."
İ. D.	"Diğerlerinin düşüncelerini hissetmeye çalışarak başkalaştım."
B. K.	"Aynı şeyleri yazmışız. Bu nasıl oldu? Müzikte söz yok. Bu nasıl oldu? Şaşkınlım."
Ö. İ.	"Hiçbir şey hissetmedim."
H. Y.	"Gezdiğim kelimelerin üstünde içselleşmek müthiş bir duygu. Diğerleri ile sorgulamak, parça ve bütüne birlikte bakmak heyecan verici."
F. A.	"Üzerinde yürüdüğüm her kelime bana hayatımın çıkmazlarını düşündürdü ve labirentte gibiydim. Hayatımı çok düşündüm."
D. K.	"Ben çok kararsız biriyim. Burada iplerle ilerleyişimde hangi kelimeye geçsem diye düşünürken kararsızlığım sonucu Ö. Ç. ile çarpıştım ve iplerimiz dolaştı. Ben ona mâni oldum. Çünkü o an karar veremedim. Bu bana kendimi tekrar sorgulattı. İpleri birbirinin üstünden geçirirken aslında hızı ararken kendim hız yaratıcı ve yardımlaşarak ilerledik. Empati yaptık ve biz kâğıdın üstünde artık bir kişiydik ama birçok elimiz vardı."
E. E.	"Başkalarının düşünceleri arasında başım döndü "ben kimim?" Yol boyu çok düşündüm ama yoruldum."
F. D.	"Hepimiz farklı şey düşünmüştük ama bütüne bakınca aynı şeyi düşünmüştük gibi. Anlaşılmaz gibi ama anlaşılır. Düzensiz ama düzenli bağlantılar. İlginç."
Ö. Ö.	"Benim metaforum kapıyı çizen birçok grup var. Kapı açılma, kapanma, bir çıkış yolu ya da bir bilgiden başkasına geçiş. Yani atonal müzikle bize yeni bir kapı açıldı. Müzik zamanlar ve mekanlar ötesi bir şey. Şu anda Schoenberg'in evinde onu tanıyormuşuz gibi hissediyorum."
T. D.	"Dünyadaki bütün soruların cevabını tek bir enerji ile hep beraber anıyoruz. Muhteşem bir duygu."
G. K.	"Sürekli keşfediyorum. Kelimeleri birbirine bağladım ve çıkışa gittim. Kendi hikâyemi yazdım. Diğerleriyle bağ kurdum. Biz kare dışına daire çizdik ve bunu 3 kağıdımızın merkezinde kocaman bir daire gerçekleştirdik. Ancak kare oluşturmak için gruplar bir araya gelince kağıtlarımız ayrıldı. Bizim daire bozuldu ve üç ayrı yay olarak büyük karede dağıldı. Aslında biz o an diğerleri ile sorgularken kareden çıktık ve dairemiz açıldı. ÇIKIŞI ben, diğerleri ve biz olarak yakaladık."
N. B.	"Yağan yağmuru döngüye bağladık yani sonsuzluk işaretine. D. K. hapsolmuş notaları kesti. Böylece parmak izlerimizle kendimizi hapsedtik. Parmak izlerimiz merkeze gelmiş. Muhteşem. Ben bu dünyadan nasıl çıkabilirim? Herkesin bir döndüğü daire var iç dünyasında. O zaman hapsoldüğümüz yer kare yani dünya yani zemin. Benim rengim siyah. Benim ipim de siyah. Biz ipleri bağlarken kâğıdın üstünde birbirimizle çatıştık, çarpıştık, keşistik ve ayaklarımızı ip dolandığı için hatta kimiz zaman yere düşecektik. Birbirimize karşı inanılmaz hoşgörüylüydük. Ama hepimiz bu kaosta bir uyum içindeydik ve bir düzen oluşturduk. Sesi bir ip gibi çekiyorsunuz ve mekâna yani maddesel olana sesi gömüyorsunuz. Büyüleyici."
M. Y.	"Hep birlikte büyük karenin etrafına daire çizerken bir anda keşfettim. Ve aynı anda grubumdaki diğer kişilerle göz göze geldim. Biz grup olarak kareden çıkışı sorgularken cevabımızı bu dönüşle bulduk. Karenin etrafında dizilmemiz, ona tepeden bakarak görmemiz ve etrafında yürüyerek 16 kişinin dönüşüyle oluşan dairesel hareket bize dairenin sonsuzluğuna ancak eylemle yani yürüyüşle ulaşabileceğimizi gösterdi. Kısaca eylem bizi anlamsal olarak dairenin gerçeğine götürür. Farklı renkteki iplerle yeni bilgiler ve derin anlamlar inşa ettik. Grup üyelerinin aynı şeyleri yazan diğer kişilerle hararefli tartışmaları görülmeye değerdi."
A. Güler	"Farklı renkteki iplerle yeni bilgiler ve derin anlamlar inşa ettik. Grup üyelerinin aynı şeyleri yazan diğer kişilerle hararefli tartışmaları görülmeye değerdi. Ve ben bunca yıldır üzerinde çalıştığım araştırmamı o kadar farklı açılardan bir kere daha düşündüm ki. Öğrencilerimden çok şey öğrendim."

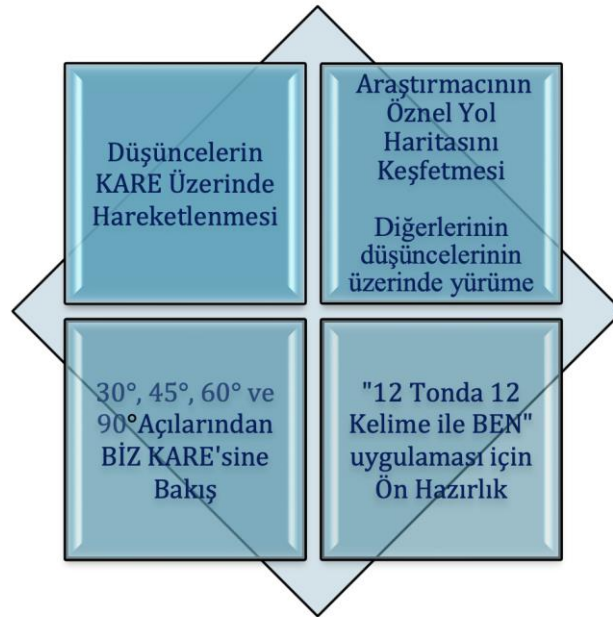
Araştırmacının öz-yansıtımı ve deneyimlerini zaman zaman aktardığı bu süreçte katılımcılar tarafından sunulan teorilerin çözümlenme aşaması çok etkileyicidir. Araştırmacının a/r/tografik otobiyografi soruşturmasındaki bilişsel ve duyuşsal süreçleri, keşifleri ve öğrenme çıktıları öğrencilerinin öğrenme ve yaratma süreçlerine nasıl dönüştürülebilir? sorusunun cevabı özellikle katılımcıların kavramsal düşünme ve teori geliştirme aşamalarında ortaya çıkmıştır. Bazı katılımcıların sanatçının ve müziğinin hakkında yaptığı ufak araştırmaları paylaşımları ve ortaya çıkan düşüncelerle kendi aralarındaki bağlantısallığı derinleştirmeleri her birimize sezgisel deneyimlerin sanat uygulamalarında ne kadar önemli olduğunu göstermiştir.

Düşüncelerin Üzerinde/n Yürüme

Bu aşamada bilişsel becerilerin ve duyuşsal farkındalığın geliştirilmesi bağlamında atonal müziği bedensel ve ruhsal olarak derinlemesine sorgulamaya yoğunlaşmıştır (Şekil 8). Tüm duyuşların yanında sesleri farklı seziş pratikleri deneyimlenmiştir. Üç kimliğin sorgulamalarının seslerle ve düşüncelerle mekâna taşınarak görünür kılınması, bir eylemi gerçekleştirirken ona hangi açıdan baktığımızın irdelenmesi, araştırmacının sonuçları ile diğerlerinin düşünceleri üzerinde/n yeni bir haritalama yapması ve kendini yeniden sorgulaması çok yönlü bir deneyim yaşama imkânı sunmuştur (Fotoğraf 8).

Şekil 8.

Düşüncelerin Üzerinde/n Yürüme Uygulama Aşamaları



Araştırmacının belki de kendi ve diğerleriyle eylemsel olarak ilk karşı karşıya geliştiği elindeki en kalın ve en koyu renkteki bordo iple olan performansdır. Yıllar önce başlayan ve halen devam eden otobiyografik aktarımlarının diğerleri ile kesiştiği tüm bağlantı noktalarını ortaya koyan bu performansta; *düşünce içinde düşünce*,

derecelenmiş düşünceler, farklı açılarla (30°, 45°, 60° ve 90°) eylemlerin derecelendirilmesi gibi sorgulamalar gerçekleştirilmiştir (Fotoğraf 9). Araştırmacı kare yüzeydeki yazılara ve görsellere yukarıdan ve farklı açılardan da bakarak diğerlerinin düşüncelerine eylemsel girme yolları aramıştır. Böylece kavram ve metaforlarını kimi zaman elindeki iple işaretleyerek kimi zaman da müzikteki seslerin içerisine sıkışmış kavramları ipliyle çekerek mekanda farklı alanlar yaratmıştır. Zemine ters hareketle çekilen ipin boşlukta oluşturduğu yeni alanlar açılarla anlamlandırılmıştır. Böylece araştırmacı kendi yol haritasını diğerlerinin eylemleri ile birleştirerek çizmiştir. Araştırmacının düşüncelerin üzerinde/n bedenini işe koşarak yürümesi müziğin zamansallığını mekânsallığa taşımasına yardımcı olmuştur.

Fotoğraf 8.

Ö. Ç. Atonal müzikle Düşüncelerin Üzerinde/n Yürüş Sorgulaması



Fotoğraf 9.

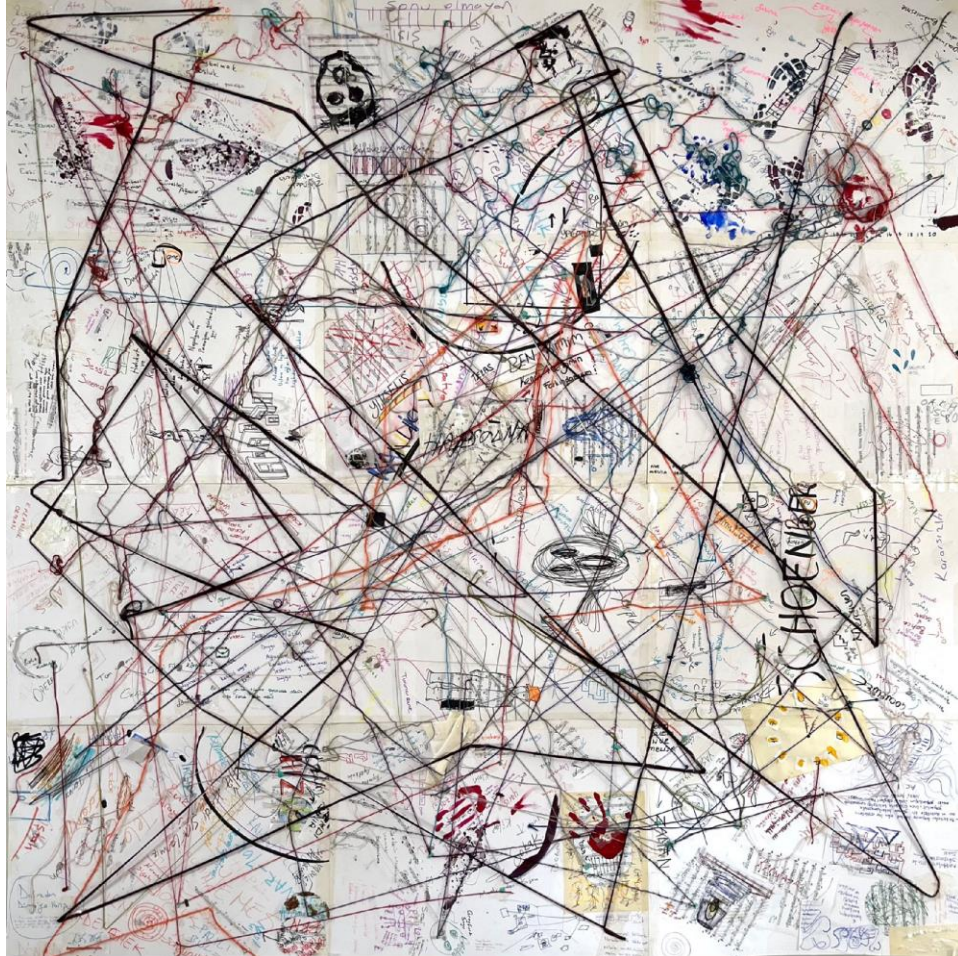
Araştırmacının Diğerlerinin Düşünceleri Üzerinde/n Yürüme Performansı



Bu anlamda bedeni sanat uygulamalarında düşüncelerin bir dışavurumu olarak kullanmanın da önemi sorgulanmıştır. Katılımcılar ile Güler'in üzerinde çalıştığı karenin adı ortak kararla herkesin yürüyen düşüncelerinin haritasını temsilen BİZ KARE'si adını almıştır (Fotoğraf 10). BİZ KARE'si 90 derecelik açıyla hep birlikte heyecanla ayağa kaldırılmıştır. Üzerinde yürüdüğümüz düşüncelerin ayağa kalkarak adeta canlanması tüm grubu derinden etkilemiştir. Kimi katılımcılar süreci çok içselleştirdiklerini söyleyerek duygulanmış ve gözyaşlarını tutamamıştır. Uzun bir süre farklı açılardan kareyi izleyen katılımcılar deneyimlerini birbirleriyle tekrar paylaşmıştır (Fotoğraf 11). Araştırmacı uzun yıllar Schönberg'in sanatçı kimliğini ve müziğini ilişkilendirdiği *"beyaz kare içinde kare"* sorgulamasını yeniden BİZ KARE'si üzerinde sorgulamanın heyecanını yaşamıştır (Fotoğraf 12). Bu bölümün son aşaması olan "12 Tonda 12 Kelime ile BEN" uygulaması için ön hazırlık süreci, araştırmacı ve katılımcıların atonal müziğin temelini oluşturan 12 ton müziğin ilkelerine göre BEN kavramıyla içsel notalarını ortaya çıkaracak 12 kelimeyi seçme üzerine temellenmiştir.

Fotoğraf 10.

12 Ton İlkelerine Göre Oluşturulan BİZ KARESİ

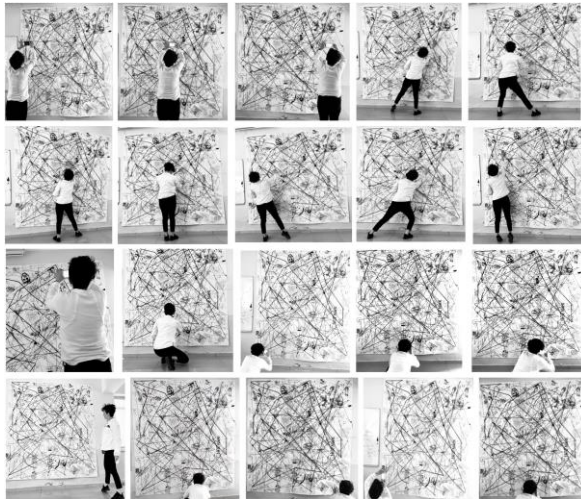


Fotoğraf 11.

Düşüncelerin Ayağa Kaldırılması ve Yol Haritalarının Farklı Açılardan Yorumlanması

Bu seçimle *diğerlerinin* sorguladığı kelimelerin üzerinden kurulan bağlantısallıkla yazının farklı sanat biçimlerinde kullanılmasına yönelik öznel keşif yolları aranmıştır. Aslında 12 notanın her birinin eşitliği ve bağımsız oluşu gibi her biri birbirinden ayrı anlamları yüklenen kelimelerle kendi atonal akışlarını oluşturacak olan katılımcılar, bu müziğin bizlere sunduğu sayısız olasılıklara kendi metinlerinde ulaşmayı denemişlerdir. Bu arayışta 12 kelime ile *sınırlar arası etkileşim*, *sınırları ayırma* ya da *birleştirme*, *kendiyle yeniden yüzleşme*, *farklı iletişim yolları açma*, *iç içe geçmiş anlamlar yaratma*, *bağımsızlık*, *bağlantısallık* gibi kavramlarla metinde kelimelerin yerlerini, yönlerini değiştirerek sorgulamak amaçlanmıştır.

Fotoğraf 12.

Güler'in Farklı Açılardan Kareyi Sorgulaması

Fotoğraf 13.

"12 Tonda 12 Kelime ile BEN" Uygulaması için Hazırlık

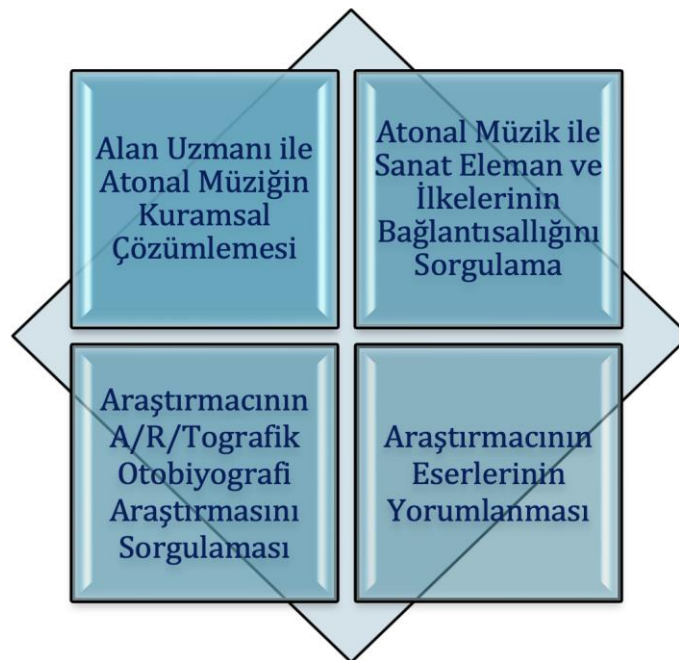
Bu bölümde katılımcılar öncelikle “BİZ KARE”si karşısında fazlaca zaman geçirerek sadece kelimelerini seçmişlerdir (Fotoğraf 13). Bir sonraki aşamaya kadar onlara kelimelerini sorgulamaları için zaman verilmiştir. Bu etkinliğin çıktıları gelecek aşamalarda detaylı olarak okuyucuya verilmiştir. Bu aşamanın en önemli noktalarından biri de araştırmacının otobiyografik çalışmasına ait tüm gözlem notları ve kuramsal araştırmalarının olduğu dosyayı bu bölümde açmaya karar vermesidir. Araştırmacı sürecin başında kendi sonuçlarını içeren tüm notlarını özellikle açıp okumamıştır. Bunun sebebi ise sürece katılımcılarla birlikte yabancılaşarak unuttuklarını hatırlamak istemeyişidir. Bu bilgi bu aşamada katılımcılarla paylaşılmıştır.

Atonalite Bağlamında Görsel Sanatlar Pratiklerini Sorgulama

Bu bölümde görsel sanatlar alanı ile atonalite kavramı arasındaki bağlantısallık teori geliştirme ve uygulama deneyimi açısından derinlemesine irdelenmiştir (Şekil 9). Araştırmanın “Disiplinlerarasılık bağlamında yaratma süreçlerini üç farklı kimliği (sanatçı/araştırmacı/öğretmen) deneyimleyerek sorgulayan sanat öğrencilerinin; atonal müzikle *kavram oluşturma, bilme, metaforik düşünme, sesle görme ve sesleri görselleştirme* eylemlerinde ortaya çıkacak pedagojik ve estetik çıktılar nelerdir?” ve “Tonal müzikten farklı olarak atonal müziğin kompozisyon yapısı ve tekniği ile görsel sanatlar alanındaki kompozisyon, sanat elemanları ve ilkelerinin arasındaki benzerlik ve farklılıkların sanat eğitime yansımaları nasıldır?” sorularına yönelik uygulama çıktıları aşağıda sunulmuştur (Tablo 2).

Şekil 9.

Görsel Sanatlar Pratiklerini Atonalite Bağlamında Sorgulama Akışı



Bu aşamaya kadar katılımcılar a/r/tografik soruşturmalarında etkileşimli, ilişkisel, kavram oluşturan, bağlantısal, geriye dönüşlü ve ileriye atılışlı bir süreç yaşamışlardır. Katılımcılar sanatçı-araştırmacı-öğretmen rollerinin kimi zaman birbirinden ayrılan ilişkiler ve anlamlar arasında yol bulduğu yani melezleşen bir süreç ile kendiliğinden gelişen araştırma eylemleri ortaya koymuşlardır. Derinleşen anlamlar, sorular ve bağlamsızlıklar alan uzmanı tarafından katılımcılara aktararak yeniden sorgulanmıştır. Kendi algılarını, deneyimlerini ve yaşantılarını eyleme geçiren katılımcılar bu defa yarattıkları bilişsel ve duysal alana aynı fakültede görev yapan müzik bilimleri ana bilim dalı keman öğretimi alan uzmanı Prof. Dr. Öznur Öztosun Çaydere'yi davet etmişlerdir. Katılımcılar ve araştırmacı atonal müziğin yapısına ve ilkelerine bir alan uzmanının gözünden bakarak, atonalitenin görsel sanatlarda kullanılan sanat eleman ve ilkeleri ile ilişkiselliğini Prof. Dr. Çaydere ile yeniden sorgulamışlardır (Fotoğraf 14).

Fotoğraf 14.

Alan Uzmanı- Araştırmacı ve Katılımcıların Sanat Eleman ve İlkeleri Üzerinden Atonal Müziği Sorgulaması



Heyecan yaratan bu keyifli süreç atonal müziğe ilişkin kuramsal bilgilerin ışığında yeni keşiflerle katılımcılarda hayret uyandıracak etkiler yaratmış ve onlara yeni sorular sordurtmuştur. Katılımcıların Prof. Dr. Çaydere ile sorguladıkları sürece ait ifadeler aşağıda tüm şeffaflığıyla verilmiştir (Tablo 2). Elbette bu sorgulama hem araştırmacı ve katılımcılar hem de Prof. Dr. Çaydere için inşa edilecek yeni bilme yollarını ve sanatsal eylemleri tetiklemiştir. Çaydere (2016) bireysel başarısının ve gelişimin temelinde

bireysel merakla olduğunu, bireysel merakların ve meraklanılanın araştırma yoluyla meydana gelen öğrenme beraberinde kalıcı öğrenmeyi de sağlayabildiğini vurgulamıştır.

Tablo 2.

Atonal Müziği Görsel Sanatlar Bağlamında Sorgulama İfadeleri

Tonal ve Atonal Müziği Alan Uzmanı, Araştırmacı ve Katılımcılar ile Sorgulama İfadeleri	
Araştırmacı:	"Daha önce müzikte zaman algısı ve gövdesiz müzik gibi kavramlarla ilgili tartıştık. Dairenin açılımı, yaya dönüşümü, Schoenberg'in tenis merakı ve aslında bedeninin tenis oynarken çektiği yay, topun çizdiği yay ve String Quartet'in de yaylılardan oluşması arasındaki bağlantısalık çok ilginizi çekti."
Alan Uzmanı:	"Ben de çok heyecanlıyım. Birazdan ikisi de yaylı sazlar için bestelenmiş iki ayrı bestecinin (Mozart ve Schoenberg) kuartetini dinleyeceğiz. Yaylı sazlar için bestelenen kuartette 1. keman, 2. keman, viyola ve viyolonsel için yazılmış partiler ilgili çalgılarca seslendirirler. Dört çalgı aynı anda çalarken bir bütün oluşturur. İlgili çalgılara ait partiler arasında bir denge vardır. Dört parti birlikte aynı şekilde hareket edebilir farklı şekilde de hareket edebilir. Ayrıca her çalgı için ayrı yazılmış olan parti ilgili çalgının anahtarına göre yazılır ve okunur. Yani kemanın anahtarıyla viyola ve viyolonsel in anahtarı birbirinden farklıdır. Çalgıların kapaşı ve anahtar farklı." (Anahtar derken notalar üzerinde çizerek gösteriyor)
Katılımcılar:	"Kapaşı anahtarla açmak mı?" "Aslında farklı anahtarlar kullanarak 4 grup birlikte biz bir kuartet yaptık." "Şu an inanılmaz şaşırımdım." "Peki, o anahtarı başa koyarsanız ne oluyor? Hocam"
Alan Uzmanı:	"Örneğin sol anahtarı. İkinci çizgiden başlayarak şeklini çizeriz başladığı çizgiye adını verir. Notaların başında (dizeğin başında) sol anahtar var ise ikinci çizgiye yazılan notanın adını sol olarak okuruz. Anahtarlar dolayısıyla sesin frekansını değiştirir. Örneğin viyolonsel in okuduğu anahtar Fa anahtarıdır. Dizeğin üstteki 2. çizgisine yazılan notanın adı Fa olarak okunur. Şimdi 2 farklı eseri size dinleteceğim. Bunlardan biri Mozart String Quartet No. 4 in C Major diğeri Schoenberg String Quartet No. 4 Op. 37." (Müzik açılıyor.) Mozart'ın kuarteti (Tonal) uyum içinde...Ezgi ve ezgiye eşliğin çok net anlaşıldığı bu eser için aynı kalıp içinde ilerleyen ve ezgiyi taşıyan bir yapının olduğunu söyleyebiliriz. Dikkat edin bakın! Yine birileri müzikte hep aynı kalıbı kullanıyor, diyebiliriz. Duyabildiniz mi? Ritmik görevle devam ediyorlar. Yükü kaldırmışlar ya da neredeyse sadece yükü taşıyorlar. Eğer o yük taşınmaz ise yukarı çöker ya da zayıf kalır diyebiliriz."
Katılımcı:	"Hocam eğer görselle ilişkilendirsek biz de size kendi bakış açımızdan anlatalım. Bizde bütünlük ya da birlik ilkesi olabilir. Bir kalıbın tekrarı bütündeki uyum ama bu öğeler atonalde de var."
Alan Uzmanı:	"Bu bilgilerden sonra bir daha tamamını dinleyelim, içselleştirelim. Mozart'ın hemen ardından hiç konuşmadan Schoenberg'i açacağım." (2 eser dinlendikten sonra katılımcılar tarafından aşağıdaki yorumlar yapılıyor.)
Katılımcılar:	"Tonalda direk hikâye, yolculuk, neşeli, mutlu, yoluna hep devam ediyor. Önü açık ama atonal çıkmaz sokak, endişe, daralmışlık." "Kapaşı olan ama kulpu olmayan oda." "Tonalda bir denge ve uyum, seslerin tekrarı vardı. Tuvaldeki dengeyi oluşturuyor. Atonal sanki yalnız gibi doğru olmayan rengi parçaya sürmek gibi." "Tonalden sonra atonale geçince kulaklarım ağrıdı, sesler tırmaladı." "Tonalde çizgi filmdeyim. Üstüste binen küçük figürler sürekli iş yapıyor. Atonalde ise sanki herşeyi tuvalin üstüne yığmışım gibi" "Aslında hep atonal içinde yaşıyoruz. Evrende düzensizlik içinde düzenin sesi var." "Atonal bana iyi geliyor tonal tek düze, sıkılıyorum. Atonalde mesela kuş sesi, çevrenin sesi hepsi bize katılıyor. Karmaşa içindeki düzen, birlik." "Tonal hayal dünyası, yalancı sevgi, pamuk şekeri gibi. Atonal daha gerçek dünya, iyisi kötüsü, inşi çıkışı hepsi atonalde. Tonalde beynimiz kendini dinlendirirken diğeri beynimizi zorluyor, egzersiz yaptırıyor. Bir kurala bağlı değil aslında dünyadaki yaşam gibi mükemmel olmak zorunda değil. Samimi içten."
Alan Uzmanı:	"Atonalde kesik kesik çizgiler hissi, bu dikkatimi çekti. Çok güzel. Size biraz dönemlerin özelliklerinden bahsedeceğim. O kadar güzel anlamlar çıkardınız ki, hissettiklerimiz ve de gerçekler var. Atonalde müzik meraklandıyor. En önemlisi eşit görev dağılımı var. Tonalde ise sanki birileri hep yük taşıyor. Mesela bir savaşa çıkmış, askerler savaşa gidecek, birinde hazır bir ordu var savaşa gidiyor, diğerinde ise adı ordu olmayan ama donanımlı askerlerin bir araya gelince orduyu oluşturduğu bir durum var yani ordu savaşa hazır, Atonalde her bir ses bağımsız diyebiliriz. Herkes birşeyin ucundan tutuyor ve bu yükü kaldırıyor. Görev dağılımı çok önemli. Daha birçok benzetme yapılabilir. Benzetme yapmaya çalışırken kafam allak bullak oldu. Harikasınız. Evet atonalde eşitlik ilkesi ve özgürlük var. Tonalde yapı 7 ses üstüne kurulur. Örneğin tonal yapıda yedinci ses sekizinci sese gitmek ister ve yolu dolandırır da gider. Müziğin merkezi olmaması yani gövdesiz olmasını sormuştunuz. Evet!"
Katılımcılar:	"İnanılmaz yani tonalde başta herşeye hükmeden bir anahtar var." "Dolayısı ile atonalde kendi özellikleri var yani her birinde eşitlik var. Her birinin söz hakkı ve ifade gücü var." "Her ses bağımsız. Bizim karemizde olduğu gibi. Herbirimiz bağımsız ama birlikte bir bütün oluşturduk."
Alan Uzmanı:	"Çok güzel ifade ettiniz. "Bağımsızlık."
Katılımcılar:	Schoenberg nasıl 12 ile kendi özünü 12 ton müziğe sığdırabilmiş?" "7 notanın kalkması 12 sese oturması ve aradaki 5 notanın acaba Schoenberg'in hayatındaki yeri neresi?" "Aynalama sistemiyle ezgiyi çoğaltıyor." "Anahtar başka kapaşı değiştiriyor ve böylece nota başka kapaşıya geç diyor."
Alan Uzmanı:	"Çok beğendim ve inanılmaz etkilendim. Bana o kadar çok şey sorgulattınız ki. Ben gelecekte sizinle çalışmak ve sorgulamak isterim. Düşünmediklerimi düşündürtünüz. Çok teşekkür ederim."

Tablo 2'de verilen ifadelere bakıldığında kendi içinde yaşayan bu araştırma ile disiplinlerarası etkileşimin sürekli doğurganlığa sebep olduğu görülmektedir. Şüphesiz sürece değerli katkıları olan alan uzmanı ile etkileşimli sorgulamalar teori geliştirme sürecinde araştırmacı ve katılımcılar için çok önemli bir rol oynamıştır. Prof Dr. Çaydere izin isteyerek ortamdan ayrılmıştır. Sürecin devamında Güler kendi

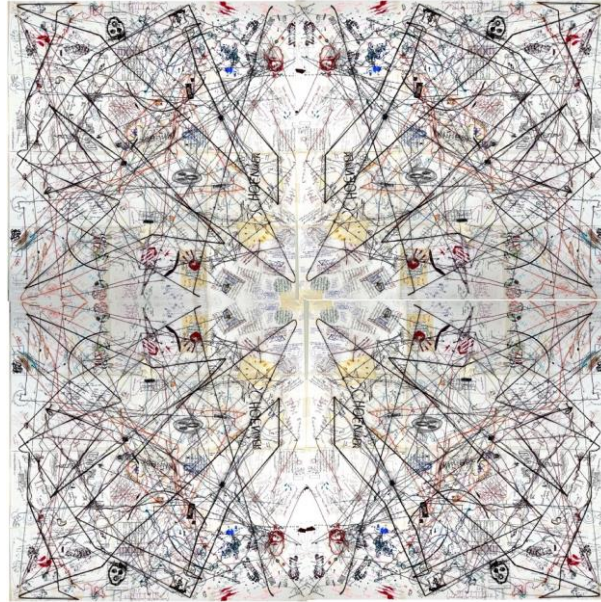
çalışmalarında da deneyimlediği aynalama tekniğini bu araştırmada katılımcılarla deneyimleyerek tekrar uygulamak istemiştir. Özmen (2017, s. 42) bu tekniği şöyle açıklamaktadır;

Her ne kadar 12 müzik tekniği çok matematiksel ve teorik gibi görünse de aslında besteciye sınırsız olanaklar sağlamaktadır. Çünkü orjinal (O: original) diziye tersten okumak (R: retrograde), aralıklarını çevirmek (I: inversion) ve tersten okunmuşun (RI: retrograde inversion) aralıklarını çevirmekle dört ayrı dizi elde edilebilmektedir. Bu dört dizinin de 12 ayrı notaya aktarılmasıyla toplam 48 dizi meydana getirmek mümkündür. Besteci bu diziye sadece ezgisel olarak kullanmak zorunda da değildir. Kendi estetik anlayışına göre ister sesleri üst üste yığarak kullanabilir, ister kontrpuantik yapılar kurabilir, isterse de noktasal anlayışla sesleri çeşitli ses alanlarına serpiştirebilir. Ayrıca bu üç yöntemi bir arada kullanmak da olasıdır.

12-ton müziğin bestecilere sunduğu sınırsız olasılıkların görsel ve yazıda yarattığı anlamsal olanakları merak eden araştırmacı 12 Ton Dizi Aynalama Tekniğini (12 Tone Row Mirror Technique) kullanarak BİZ KARE'sini çevirmiştir. Bunun sonucunda ortaya çıkan *bütün* içindeki kaos katılımcıların ve araştırmacının düşüncelerinin ve kavramlarının tersine, tersin tersine yansımaları bağlamında tekrar sorgulanmıştır (Fotoğraf 15).

Fotoğraf 15.

12 Ton Dizi Aynalama Tekniği ile Düşüncelerin Tersten Yansımaları



Silverman'a (2000) göre a/r/tografi araştırmacıları kendi uygulamaları ile yaşar, kendi anlayışlarını sunar ve estetik deneyimleri yoluyla kendi konumlarını bilme, yapma ve üretme ile ilişkilendirdikleri durumlardan ziyade anlamlarla iletmeyi sorgular (Akt., Irwin, 2004, s. 31). Bu bağlamda sürecin devamında araştırmacı otobiyografik araştırmasında yaptığı resimleri katılımcılarla birlikte sorgulamak için onları davet etmiştir (Fotoğraf 16- Fotoğraf 17).

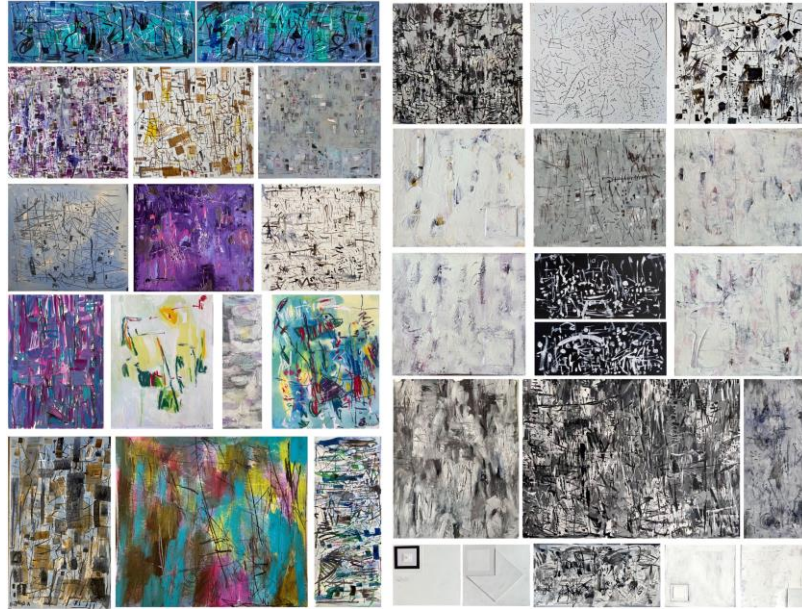
Fotoğraf 16.

Arnold Schönberg'in String Quartet No. 4 Op. 37 Adlı Eseri için Yapılan Başlangıç Eseri ve Eskizler Güler, A. 80x80 cm. Tuval üzerine Akrilik, 2017.



Fotoğraf 17.

Güler tarafından Arnold Schönberg'in String Quartet No. 4 Op. 37 Adlı Eseri için Yapılan 33 Eser, Karışık Teknik, 2017-2021.



Bu bölümde araştırmacının resimleri ilk defa gruba gösterilmiş ve BİZ KARE'sinin önüne dizilmiştir. Katılımcılara zaman verilmiş ve istedikleri gibi gezerek gerekirse not alabilecekleri söylenmiştir. Katılımcıların eserler karşısındaki heyecanı, şaşkınlığı ve beğenileri araştırmacıyı hem duygulandırmış hem de çok etkilemiştir. Onların müzikle ilişkilendirdikleri çoğu unsuru (beyaz, çizgisellik, doku vb.) resimlerle ilişkilendirmeleri ve eserleri izlerken gösterdikleri yoğun ilgi araştırmacı ile kurulan özel bir bağın göstergesi olarak düşünülmektedir. Araştırmacı grubun önünde heyecanla kendi

sürecini anlatmış ve onlarla karşılıklı bir soruşturma süreci yaşamıştır (Fotoğraf 18). Aşağıda araştırmacının paylaşımından bir bölüm verilmiştir.

Şu anda o kadar heyecanlıyım ki! Şimdi ben de sizi sorgulamaya davet ediyorum. Size çalışmamı, kavramlarımı, metaforlarımı, teorilerimi resimlerimin üzerinden anlatacağım. Sürecim 23 Temmuz 2017’de başladı. O zaman Schönberg’in, uzun yıllar üzerinde çalıştığım besteci George Gershwin’in en yakın arkadaşı olduğundan haberim yoktu. Bu eseri ilk dinlediğimde gözümün önünde çok yoğun dokulu beyaz bir kare tuval ve bu tuvalin sağ alt tarafına beyaz boya ile gömülmüş bir küçük beyaz tuval belirdi. Resmin sol üst bölümünde belli belirsiz beyaz dokunun içinden kendini gösteren iki dik mor çizgi vardı. Bu resmi hemen yaptım. Ve sonra sorgulamaya başladım? Aslında göreceğiniz bu kadar eserin son sahnesi idi bu başlangıç resmi. Sordukça onu hem anlamsal olarak hem de görsel olarak zihnimde parçalamaya başladım. Bu resim hem ilk hem de son eserdi. Son diyorum çünkü bir bütün yumağın içinden sanki bir ipi çekerek açmaya başladım. Arada yapılan eserler onun çözülmesi içindi. Neden kare? Uzun yıllar çok düşündüm. Aslında sürecin sonunda ulaşmam ve çözmem gereken bir problem gibiydi bu resim. Hiç pes etmedim. Ve onu zihnimde parçalamaya, birleştirmeye, analiz etmeye başladım. Sentez zaten elimdeydi. Ama atonalite ile ilişkisini çözemiyordum. Anonaliteyi anlamak zaten zor bir işti benim için. Sonra müziği dinledikçe her şey değişmeye başladı. İşte şimdi kendimi sizlere anlatabiliyorum. Biliyorum beni anlıyorsunuz çünkü siz de yaşadınız. Schönberg bana bütünü görüp parçalara doğru yürümeyi ve tekrar o parçalarla yeni bir bütüne ulaşmayı öğretti. Sizler bana farkında olmadan neler neler sorgulattınız. Sizin gibi ben de karede yönleri çok sorguladım. Siz kare üzerinde tartışırken sizi etkilememek için hiç konuşmadım. Ama içimde yaşadığım heyecanı da anlatamam. Ve kendi çıktılarımı Grup 1 ile yeniden sorguladım. Schönberg sizin gibi benim de zaman algımı değiştirdi. Bunu 2018 yılında aldığım bir nottan dün gece okudum. Çünkü araştırma dosyamı ben de farklı bir bakış açısıyla dün açtım. İnanılmaz bir deneyimdi. Örneğin düşüncelerimizin aynalama tekniğindeki yaklaşımla yansıması fikrinize bayıldım. Çoğu zaman sorularınızla hayrete düştüm ve sizlere hayran oldum. Siz merdiven dediniz ben Schönberg’in Yakub’un Merdiveni ile Musa ve Harun Operası adlı eserlerini içimden tekrar sorguladım. Ve dedim ki merdiveni nasıl duydular? Zihnimde netliğe ulaşmamış birçok sorum sizinle anlam kazandı. Çok ama çok teşekkür ederim (Güler, 3 Haziran, 2022).

Fotoğraf 18

Araştırmacının Eserlerinin Birlikte Yorumlanması



Sürecin okuyucuya tüm şeffaflığıyla aktarılabilmesi için katılımcıların ifadelerinden bazıları aşağıda verilmiştir (Tablo 3). Fotoğraf ve video çekimi konusunda yardım eden resim bölümü yüksek lisans öğrencisi B. N. E.'ın ifadelerine de yorumlarda ayrıca yer verilmiştir.

Tablo 3.

Katılımcıların Araştırmacının Çalışmalarını Sorgulama İfadeleri

Katılımcıların Araştırmacının Eserlerini Keşfetme Sürecindeki Yorumları	
N. B.	"Resimlerinizde bir yere odaklanamıyorum müzikteki gibi. Her şey kesik kesik."
Ö. Ç.	"Resimlerinizde bir merkez yani odak noktası yok dinlediğimiz müzikteki gibi. Her yerden bakınca her yöne çevirince yine resim oluyor. Bu atonal bir resim ve sanki aynalama tekniği kullanılmış. Bence bu dünyaya beyazdan bakıyorsunuz."
G. K.	"Karenin içinde kare. Küçük kare sanki sizsiniz ve büyük kareden çıkamamışsınız."
B. K.	"Resim bana boyutlararası geçişi düşündürüyor. Büyük kare tuval üzerine yapılan resim 2 boyutlu iken sağ alta küçük bir tuval konması ve onun derinliği 3 boyutlu düşünme eyleminin nasıl olabileceğini bana sorgulattı."
H. Y.	"Küçük kareyi resimlerinizde mutlaka bir köşeye oynatmışsınız. Aslında sol üstteki yoğun dokularla karelerden çıkmaya başlamışsınız. Çünkü karelerin üstleri tabaka halinde yoğun dokuyla örtülmüş. Kendinizi köşeye çekmişsiniz. İki noktada yanınıza birileri eklenebilir."
F. A.	"Resminizdeki yoğun dokular bana perdelenen gerçekleri düşündürdü. Bir kişi kendi gerçeklerini görmek için o perdeyi aralamayı öğrenmeli. Zaten hayat boyu aralamaya çalışmıyor muyuz?"
D. K.	"Resimlerinizde köşeye çekilmiş kareler genel görüntüyü dışardan ya da kenardan izlediğinizi düşündürüyor. Köşede yaşadığınız ve bu dünyada sizi tutan yerçekiminde herşeyi görüyorsunuz. Kareniz resmin merkezinde olsa daire olurdu. Her bir parça, bir bütün oluyor."
T. D.	"Sizin resimlerinizdeki beyazlar hiçliğin içinden varoluşu düşündürüyor. Doğarken birşey hatırlamıyoruz. Biz o hiçliğin içinden büyüdükçe, yaşadıkça çıkıyoruz. Neden kare diye düşündüğümde köşeleri olan bu şekil bana insanın benliğinin sınırlarını anımsatıyor. Her konuda sınırı biz koyuyoruz. Zihnimin ötesinde sınır yok aslında sadece yaşadığımız bu dünyada var. Sınır karede de var. Eğer onun içine girersem bir karenin sınırlarını yok ediyorum çünkü düşünsel anlamda sınırsızım. Kare biziz."
B. N. E.	"Sağdaki küçük karede kendinizi felsefi açıdan ele aldığınızı düşünüyorum. Somuttan soyuta doğru bir geçiş söz konusu. Bence somut bilgidен soyut bilgiye geçiş. Dokuların şeffaflaşması ve alttaki rengi göstermesi aslında kişinin şeffaflığı olarak düşünülebilir. Aslında her bilgideki ve her yapıdaki insanı kabul ediyorsunuz. Ve hepimiz kabul etmeliyiz."

Araştırmacı katılımcılara atonal müziğin kendi sorgulamalarındaki en önemli etkisinin 3 boyutlu heykel yapma isteğinin tetiklenmesi olduğunu söyleyerek, onlara minimal boyutlarda yaptığı Schönberg'in büstünü göstermiştir (Fotoğraf 19).

Fotoğraf 19

Arnold Schönberg, Güler, A. 2020, Polimer Kil, 8 x 6,5 x 4,5 cm.



Yukarıdaki ifadelerle bakıldığında katılımcıların kendi oluşturdukları kavramlarını Güler'in resimlerinde derinlemesine yorumlama becerileri dikkat çekicidir. Bu çalışmadan sonra bir çizgi, leke ya da renkten ne kadar keyif aldıklarını, bir çizginin anlamının izleyicide ne kadar da derinleşebileceğini keşfettiklerini söylemeleri araştırmacı için çok önemlidir.

12 Tonda 12 Kelime ile BEN

Bu bölüm; "12 Tonda 12 Kelime ile BEN" uygulaması için çalışmanın önceki aşamalarında ön hazırlık yapan katılımcıların belirledikleri 12 kelime üzerinden ilerlemiştir (Şekil 10).

Şekil 10.

"12 Tonda 12 Kelime ile BEN" Uygulamasının Aşamaları



Böylece tüm düşünceler canlanarak sanatsal ürünlere dönüştürülmüş adeta ayağa kalkarak kendilerini eser sahibinin dilinden anlatmıştır. Schönberg'in eserini farklı tekniklerle görsellere dönüştüren katılımcıların süreci fazlaca içselleştirdikleri görülmüştür. D. K. kendi metaforu olan merdivenden yola çıkarak uzak bir köşede seçtiği bir merdivende uygulamasını mekanla ilişkilendirerek gerçekleştirmiştir. Araştırmacı eserin eşliğinde yüzeyde hareket eden füzen ve kalemin sesi ile Schönberg'e eşlik etmiştir. Düzlemdeki bir resimden müziği dinleme deneyimi katılımcıların dikkatini fazlasıyla çekmiştir (Fotoğraf 20). Süreç tamamlandığında bütün çalışmalar duvardaki "BİZ KARESİ"nin önünde sergilenmiştir. Katılımcıların eserleri kavram ve metaforlarla hep birlikte yorumlanmıştır. Daha sonra araştırmacının çalışması da dahil tüm çalışmalar 12 ton müziğin ilkeleri doğrultusunda yerde dizilerek 12 ton matriksi gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Katılımcılar her bir resmi bir nota ile ilişkilendirerek, yan yana dizmişlerdir. Her bir katılımcıya ait resim her notanın özerkliği ve eşitliğini simgelediği için yan yana aynı kişinin resmi konmamıştır. Aynen diğer 11 nota tekrar etmeden 12. notanın kullanılamayacağı gibi resimlerde de aynı

disiplin uygulanmıştır. Grup üyeleri resimlerinin başında ayakta yan yana dizilmiştir. Böylece farklılıkların oluşturduğu bütün bir düzeni 90° dik duruşlarıyla hem düzlemde hem de bedenleri ile mekânda göstermişlerdir (Fotoğraf 20). Ortaya *BEN* (Özgün özne eser) ve yan yana dizildiğinde kazandığı anlamla *DİĞERLERİ* (Tüm resimlerin farklılıklarından ortaya çıkan düzen, bütünlük ve anlam, kaostaki birlik ve düzen) karesi ortaya çıkmıştır. Seçilen kelimelerin cümle içerisinde, bir şiir dizisinde, bir performans ya da hikâyede ya da bir sanat ürününde nasıl yer bulunduğunu gösteren ifadeler Tablo 4’te verilmiştir.

Fotoğraf 20.

Öznel Sorgulamaların Sanatsal Ürüne Dönüştürülmesi



Ben/Diğerleri/Biz kavramlarının zeminde, duvarda ve bedende ifade edilişi ile birbirine yansıyan *anlamlar* ve *eylemler*; bizlere müzikte ve görsel sanatlarda mekân ve zaman kavramlarını daha derinden keşfedebilmek için yeni yollar açmıştır (Fotoğraf 21- Fotoğraf 22).

Fotoğraf 21.

Ben/Diğerleri/Biz Karesi’ni Atonal Müzikle Görme



Tablo 4.

"12 Tonda 12 Kelime ile BEN" Uygulaması Katılımcıların İfadeleri

Katılımcıların "12 Tonda 12 Kelime ile BEN" Uygulaması Öznel Sorgulama İfadeleri	
Ö. İ.	Çaresizlik, boşluk, yükseliş, ölüm, karanlık, sonsuzluk, acı çılgılık, kaos, korku, yalnızlık, hapsolma, sessizlik.
M. Y.	Yağmur, çılgılık, kaçma, dünya, saat, kapı, kare, labirent, kilit, ampul, yükseliş, yalnızlık. Kalıplaşmış şeylerimin üstüne gittim yıktım. Benim için devrim oldu. Benim resmim de müzik gibi rahatsız etsin."
G. K.	Gözyaşı, ağlama, tiyatro, yükseliş, yeterlilik, boğulmak, derinlik, sonsuzluk, döngü, sokak kaçış, yol.
N. B.	12, hapsolmak, hız, zaman, dönüşüm, yağmur, kilit, kare, yükseliş, daire, dünya, merdiven. "Dünyanın içindeki kilitten zamanın hızına hapsolup çıkmak istiyorum. Kendi dairem içindeki karemden kurtulmak istiyorum. Ve yağın yağmur benim dönüşüm olsun."
F. D.	Ruhsuz, pandomim, telaş, kaybolmak, yalnızlık, hapsolmak, orman, beklemek, karanlık, yağmur, kaçmak, zaman.
T. D.	Silüet, zihin, yükseliş, patlama, ben kimim? hapsolma, sessizlik, kaos, boşluk(uzay), ölüm, karanlık, bilinç. "Zihnim benden bağımsız hareket etti. Hem yükseliyorum hem de yükseldiğim yere çakılıyorum. Burada özgürlüğümü bulmaya çalıştım. Okyanus bendim. Kendimi bulduğumda özgürleştim."
U. A.	Hız, oyun, yaramaz, çocuk, merdiven, özlem, kapı, oyuncak, iştah, çizgi film, yalnızlık, bisküvi.
B. K.	Çaresizlik, yağmur, ruhsuzluk, kırık merdiven, telaş, boşluk, korku, sonsuzluk, sokak, terkediliş, yalnızlık, siyah.
Ö. Ç.	"Fırçamı özgünleştirdi. Bugün kendinle ilgili bir pencere açtım. Şu an fark ettim ki sınırlarım çok fazla."
Ö. Ö.	Kapı, ben kimim, sonsuzluk merdiveni, kare, hapsolmak, sonu olmayan çıkış, ateş, ben kimim? döngüm, gökyüzünün konuşması, bilinç, kırılma noktası, boşluk. "Atonal müzik evimde oluşmuş rastgeleliği görmemi sağladı. Aslında rastgele duruyor ama benim için bir anlamı ve düzeni var."
A. K.	Boğulma, ayak sesleri, telaş, acı, bombalanma, karanlık, orman, siren, hisizlik, bina, deprem, labirent.
İ. D.	Döngü, daire, kare, kurtulma, boşluk, kaçış, tiyatro, telaş, yağmur, özgürlük, basamak, sınır.
M. G.	Hapsolmak, karanlık, yalnızlık, yağmur, kayboluş, yükseklilik, gerginlik, sokak, kaçış, umutsuzluk, acı, çaresizlik, kilitli kalmak.
E. E.	Yükseliş, üçgen, ben kimim? Rengimin farkındayım!, merdiven, sıkışıklık, telaş, yorgunluk, boğulmak, sonsuzluk hapsolmak, karanlık, aydınlık
	"Ben bir üçgenin içinde sıkışmış karanlığım! Sonu olmayan telaşındandır bu yorgunluğum. Yükseklere bir aydınlık görüyorum. Merdivenimi, benliğimi kaybettim, sıkıştım çıkamıyorum. Ben kimim? Rengimin farkındayım! Ben kendi düşünceleri içinde hapsolmuş siyah bir karanlığım. Başı sonu olmayan ne yapacağını bilmeyen çaresiz. Artık kaçmak istemiyorum kendimden ve düşüncelerimden. Ve çözüyorum kendimi, içindeki rengi. Ben tüm karanlıkların arasında kalmış bir beyaz aydınlığım."
	
H. Y.	"Kesik kesik yaşıyorum bu yalnızlığı var oldukça. Şu dünyada yok oluyorum. Bu kalabalık içinde. Yaşam ve ölüm arasında çırpınırlardayım, boğuluyorum. Bölünmüş bir yol ortasında karanlığa hapsolmuşum. Sonunu bile bilmediğim bu yolda yürüyorum yalın ayak. Öyle çok korkuyorum ki neler gizliyor bu karanlık? Bu yalnız gidişin bir yok oluşu değil varoluşu getireceğini düşünemiyorum. İniyorum merdivenleri kararsız bir bir. İşte o zaman anlıyorum yaşamayı. Çürüyen benliğim içinde o karanlığı parçalayan sen oldun."
D. K.	Döngü, kapı hapsolma, korku, yükseliş, dünya, sonsuzluk, kararsızlık, 13, kilit, çember, papatya, "Son birkaç yıldır bir şey hissetmiyordum çok sıkışmıştım. Merdiven metaforumu yaşanır kıldım. Sürekli bir döngü içindeydim. Hayatımda 13'ünde çok güzel olur. Çözüm kendimdeymiş bu müzik kendimi bulmama sebep oldu. Sakinleştim. Düzensizliğimin bir düzeni olduğunu gördüm. Mükemmeliyetçiydim. Kendi kilitlerimi açtım. Bu müzik bana tekrar hissettirdi."
PAPATYA Çember bir dünyada yapayalnız kaldım 13'ümle korkumla Yeni doğmuşum oysa 13'ümde korkumla Doğruyu bilmemek korkuturdu oysa Kare bir dünyada 13'e hapsolmak aslında kilitli dünyada Sonsuzluk muydu kararsızlık mı? 13 yükselişimdi aslında Bir döngüde kaldım oysa Açtım kapıları 13'ümde korkumla BİZ Yazar yazılar, ressamlar, Resimler görür şairler, Kelimelerinde arar renkleri Avuçlarında boyalar Bir elde çember Bir elde kare Avuçlarını birleştirirsen çözülür kelimeler Bir düşünsen rengin ne? Belki ölüm renklerin saçılması Tekrar yaşamak için	
A. Güler	Yağmur, kapı, yalnızlık, beyaz, deprem, siyah, kare, farkındayım, daire, hapsolma, ben, ölüm "Ben ölümün kapısında depremde yağmur la beyaz kareye hapsolan siyah dairenin yalnızlığının farkındayım! Kare ben deprem küçük kare."

Araştırmacı 2017 yılında beyaz bir kare ile çıktığı bu yolculukta öğrencileriyle yine bir karede kesişmesinin bir tesadüf olmadığı düşünmektedir. Schönberg'in eserinin içinde barındırdığı gerçek birlik ilkesi ile atonal seslerin bu süreçte katılan her bireye verdiği bir hediye olduğu elbette tartışmaya açıktır.

Fotoğraf 22.

Katılımcıların Sanat Ürünleri



Video 1.

B. Köroğlu (Lisans Öğrencisi), Schönberg'in Eserini dijital resimleme.



Araştırmacı 2017 yılında kendine sorduğu “Neden beyaz kare içinde küçük bir beyaz kare?” sorusunun yanıtını şimdi çok daha net verebilmektedir. Güler’in kendi karesi içinde yer alan diğerlerinin karesi ya da diğerlerinin içinde yer alan Güler’in karesi bu çalışmanın ana fikrini oluşturmuştur. Böylece kareler kimi zaman yer değiştirerek birbirinin içine geçmiş kimi zamanda üst üste gelerek yeniden seslendirilmiştir. Her bir düşünce birbirinin “içi” olmuş, diğeri “için” yeniden soruşturulmuş ve kendi “içinde” yeniden sorgulanarak bir bütünün “içinden” yoluna devam etmiştir. Artık insanı bir araç olmuş ve karenin dönüşü/m/ü ile de hareket etmeye başlamıştır. Bu anlamda “BİZ KARE’si İçi/n/de/n BİR (1) KARE”de Schönberg’in eseri her bir katılımcının özerkliği ile mekânda ve zamanda yeniden seslendirilmiştir (Fotoğraf 23).

Fotoğraf 23.

“BİZ KARE’si İçi/n/de/n BİR (1) KARE”

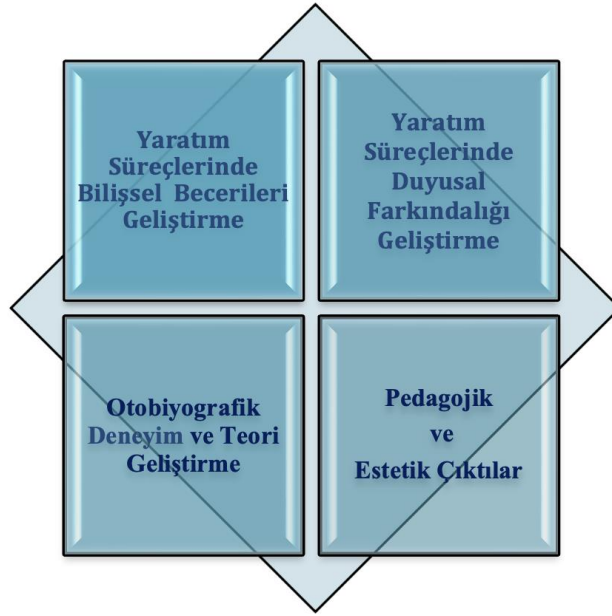


Bilişsel Becerilerin ve Duyusal Farkındalığın Geliştirilmesine Yönelik Çıktılar

Çalışmanın sonunda katılımcılarla atonal müzikle düşünmenin bilişsellik ve duygusalılık üzerindeki etkisinin tartışılması amaçlanmıştır (Şekil 11). Araştırmanın son gününde tüm katılımcılarla birlikte bilişsel becerilere ve duyusal farkındalığa yönelik deneyimler tartışılmış, değerlendirilmiş ve çıktılar belirlenmiştir.

Şekil 11.

Pedagojik ve Estetik Çıktıları Sorgulama Akışı



Araştırmacı sürece çok değerli katkılarından dolayı tüm katılımcılara teşekkür ederek, müze eğitimi üzerine gerçekleştirdiği doktora tezinin bir uyarlaması olan “Müze” isimli fantastik çocuk romanını onlara hediye etmiştir (Fotoğraf 24). Atonal müzikle deneyimlenen düşünme ve yaratım süreçleri katılımcılar üzerinde derin izler bırakmıştır. Süreç sonunda yapılan sohbetlerde katılımcılar hayatları boyu unutamayacakları bir deneyim yaşadıklarını sık sık vurgulamışlardır (Tablo 5).

Fotoğraf 24.

Pedagojik ve Estetik Çıktılara İlişkin Yeni Estetik Stratejileri Tartışma



Tablo 5.

Katılımcıların Süreç Sonunda Araştırmaya İlişkin Düşünceleri

Katılımcıların Süreç Sonunda Araştırmaya İlişkin Düşünceleri	
U. A.	"Artık bir kuş sesini bile resmedebilirim. Ses başlıbaşına bir ilham kaynağı olabilir. Artık görmeme gerek yok."
A. K.	"Hayata bakış açımız değişti. Birşeyler konuşurken veya dinlerken bazı şeyleri anında derinleştirip farklı açılardan düşünebiliyorum."
B. K.	"Hepimizin hayatında beyaz bir perde açtı. Renk katmayı kendimiz seçiyoruz. Perdenin ardında kalan birçok şey var çözülecek."
İ. D.	"Artık kavramlar üzerinden derinlemesine yorumlama yapabiliyorum ve metafor oluşturabiliyorum."
T. D.	"Renkleri sorguluyorum resimlerde. Bir şey duyunca yolda sesleri sorguluyorum. Küpün sınırlarını etrafındaki insanların dönüşü yok ediyor."
Ö. Ç.	"Hepimiz bugün ağıladık en derin kapatmaya çalıştığımız şeyleri ortaya döktük. Bizim için yağmurdan sonra bu çalışmayla güneş doğdu. Sanki bir terapi grubundaydım."
M. Y.	"Aslında resim derslerinde yorum yapamazdım. Şimdi kuramsal anlamda kendimi ifade etme becerim gelişti."
G. K.	"Aslında ben bu ana kadar hep bir karede yaşamışım. Hep köşeler varmış kare benim sınırlarım hiç uğramamışım. Yaşantıda fark edebilmeyi bu çalışma bize verdi. Artık tüm detaylara dikkat kesiliyorum."
H. Y.	"Bu çalışma bana hayatımı çok sorguluyor. Düşünceye hapsoldük. Bu müziği final ödevlerimi yaparken dinledim ve hiç yapmadığım bir şekilde tüm tuvallemin hepsine birden aynı anda astar attım ve zaman inanılmaz hızlı aktı. Artık resim yaparken dinleyeceğim. Zaman algısını bana yeniden sorgulattı."
Ö. Ö.	"Bilgilerimiz atonal müzikteki aynalama tekniği gibi ayna etkisi ile birbirine yansıdı. Bilgiler birbirine yansıyınca duyulanımız farklılaştı. Yıllar önce ölmüş bir adamın, yıllar sonra yaşayanlara birşeyler sorgulayıp, sorgulayanların hayatlarını değiştirebileceğinin en iyi kanıtıydı bu çalışma bence."
D. K.	"Önceden soyut resimden hiçbir anlam çıkaramazdım ve eser hep havada asılı kalırdı. Şimdi anlamın ne kadar da derinleşebileceğini. Aslında bundan önceki hayatım yalancı hayatmış. Tiyatronun perdeleri kapatmış gözlerimi resmen. Sahne sunuluyomuş. Ben ise boş boş anladığımı zannederek bakıyomuşum. Şimdi renkler canlı, varlıklar anlamlı. Her şey tek ve bireysel, çok özel ve farklıymış. Doğa, insan hatıra canlı cansız varlıkların hepsinin sesi varmış, bir anlamı ve de yaşamı. Yağmurdan şemsiyeyle kaçmak yerine yağmuru hissetmeye odaklandım. Şimdi yağmuru dinleyip doluyu yönetiyorum."
E. E.	"Daha derin düşünmemi sağladı. Önceden çok net ve kötümserdim. Sabırsızdım. Ama bu çalışmadan sonra her şeyden bir anlam çıkarmaya başladım. Fazlasıyla empati kurmayı öğrendim. Özellikle sizinle olan konuşmalarımızda kendimle ilgili çok fazla şeyi değiştirdim. Başta kendimi sevmeyi öğrendim diyebilirim. Beni bu çalışmaya dahil ettiğiniz için teşekkür ederim."
N. B.	"Önceden benim için Yves Klein'in kadınları fırça olarak kullanması çok anlamsızdı. Şu an ise çok çok farklı anlamlandırıyorum. Kesinlikle zaman ve mekân algıma yönelik önyargıları ortadan kalktı. Örneğin bir kitabı okurken yaptığım resmin detaylarını düşünebiliyorum. Schoenberg ile sevgilerim daha da güçlendi. Günlük hayatımda daha iyi gözlemlediğimi fark ettim. Ve empati yapıyorum. Herhangi bir durumu kendi içimde değerlendiriyorum. O durumun geçmişini, geleceğini ve şimdisini canlı cansız tüm nesnelerle değerlendiriyorum."
F. D.	"Bu çalışmada her zaman kullandığım ve kendimden ayrı gördüğüm fırçalar kayboldu çünkü fırça biz olduk. Dünyaya bakış açımız değişti. Bu arada bir kuş. Arkadaşlar şu an geride öten kuşun sesini duyuyor musunuz? Şimdi fark ettim ki beynimiz bir tek şeyi dinlemeye alışık. Atonal müzikte ise birden fazla şeyi aynı anda dinleyebiliriz, bize bunu öğretiyor."

Katılımcılarla gerçekleştirilen sorgulamanın sonunda "A/r/tografik işbirliği ile gerçekleştirilen uygulamalarda a/r/tografi araştırmacısının öznel sorgulamalarının katılımcıların estetik stratejiler ve teori geliştirebilme becerilerine katkısı nedir?" sorusuna yanıt aramak için tartışmalar gerçekleştirilmiştir. Bunun sonucunda Schönberg'in String Quartet No. 4 Op. 37 eseri ile görsel sanatlar eğitiminde atonal müzikle düşünmenin ve üretmenin aşağıdaki bilişsel ve duyuşsal sonuçları ortaya çıkardığına karar verilmiştir.

- İnsana kendini ve yaşantısını sorguluyor, hayatında değişiklik yapma isteğini tetikliyor.
- Sürekli sorgulatarak ve problem çözürerek derinlemesine düşünme becerisini geliştiriyor.
- Sanat derslerinde kuramsal anlamda yorum yapma becerisini geliştiriyor.
- Soyut düşünebilmeyi sağlıyor.
- Yeni sorularla karşılaşıldığında farklı açılardan akıl yürütmeyi ve eleştirel bakmayı öğretiyor.
- Herhangi bir konuda karar vermeyi kolaylaştırıyor.

- Aynı anda birçok farklı eylemi düşünsel olarak hızlı bir şekilde gerçekleştirebilmeyi sağlıyor.
- Yaratıcı düşünebilmek için yansıtıcı ilişkilerle yeni keşif yolları açıyor.
- Belirsiz bir duruma karşı tolerans göstermeye yardımcı oluyor.
- Sürekli analiz ve sentez yaparak zihnin odaklanmasını ve sıra dışı düşünmesini sağlıyor.
- Ayrıntıların önemini hatırlatıyor.
- Doğanın ve çevremizin kendine özgü bir müziği olduğunu fark etmemizi sağlıyor.
- Zaman ve mekân algısına ait önyargılarımızı ortadan kaldırıyor.
- Hayata bakış açısını değiştirerek kişiye müzikal ve görsel farkındalık kazandırıyor
- Kişinin en derin duygularını, değerlerini ve düşüncelerini sorguluyor.
- Kulağın dışında birçok duyu ile de müziği sezerek duyabilmeyi sağlıyor.
- Otobiyografik deneyimlerin teori geliştirmedeki önemini gösteriyor.
- Peşin hükümlülükten ve önyargılardan bizleri uzaklaştırıyor.
- Düzensizlik içindeki düzenle tanıştırıyor ve her şeyde bir düzenin var olduğunu gösteriyor.
- Konsantrasyon seviyesini derinleştiriyor.

Yukarda katılımcılarla birlikte elde edilen değerli kazanımların sonunda çalışmanın bu bölümünü araştırmada yaşanan bütün süreci sanki yıllar öncesinden bizlere anlatan Arnold Schönberg'in sözleri ile sonlandırmak yerinde olacaktır.

Sanatçının antenleri (algı) en ince hareketleri en hassas ayarla sismograf gibi saptayan sıradışı bir mekanizmadır. En hassas uyarılar onun hassasiyetini artırabilirken, basitlik onu paramparça eder. Sanatçının sadece gürültü olarak duyduğu ancak kaba doğası gereği asla kavranamayan bu en hassas uyarıları takip etmek gerçek sanatçı için güçlü bir uyarıcıdır...Bu bağlamda her gerçek büyük sanatçı en yeni ve duyulmayanın kendinde ortaya çıkaracağı en ufak esin kaynağına tepki gösterir (Schönberg, 1911, s. 402-403).

Sonuç ve Tartışma

Araştırma sonunda sanat eğitiminde otobiyografik aktarımların ve öz-yansıtımların katkısının ve kışkırtıcı rolünün yanında araştırmacının a/r/tografik otobiyografi çalışmasındaki bilişsel ve duygusal keşiflerini, deneyimlerini ve öğrenme çıktıları bu sürece yansıtmasının ne derece önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Sanatçı kimliği ile özdüşünümsel anlamda kendini keşfeden araştırmacı, yaşadığı içsel deneyimleri atölyesindeki öğrencilerine de yansıtarak onların gözünden çalışmasını derinleştirmiş ve kendi deneyimlerini bir kere daha sorgulama fırsatı bulmuştur. Araştırmacının özdüşünümsel aktarımları katılımcılarla sorgulanmış, onların özyansıtımlarıyla kavramsal ve metaforik olarak ilişkilendirilmiştir. Katılımcıların sürecin içinde beklenmedik açılımlarla ve bağımsız sorgulamalarla gelişen anlık duygu durumları onların sanat üretimi öncesi teori geliştirme ve yorumlama becerilerini de geliştirmiştir. Böylece kimi zaman katmanlaşmış kimi zaman da bozulan anlamlarla yeniden inşa edilen duygusal farkındalıkları öznel bilgileri ile temellenerek bilişsel gelişimlerine katkıda bulunmuştur. Ayrıca a/r/tografik işbirliği ile katılımcıların da süreç boyunca

özdüşünümsel deneyimlerini diğerlerine yansıtma hem çoğul hem öznel anlamda üretim isteğini kıskırtmıştır. Bu bağlamda araştırmacının otobiyografik deneyiminin lisans düzeyindeki sanat eğitime, estetik stratejilere ve kuramsal düşünebilmeye ciddi katkısı olduğu kadar, katılımcıların önyansıtımlarının da araştırmacının öğrenme ve öğretme stratejilerine çok önemli katkılar sağladığı görülmüştür.

Yapısı gereği düzensiz ve kaotik yapısı ile dinleyenlerin düzen ve güzellik algılarını tekrar sorgulatan atonal eserlerin sadece müzik alanında değil aynı zamanda görsel sanatlar alanında da ufuk açan ve sorgulatan bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Zamansal ve uzamsal yapıya sahip iki farklı sanat disiplinin birbirinin içinden geçmesi resim bölümü öğrencilerine eşsiz deneyimler yaşama fırsatını vermiştir. Katılımcılar hayatı artık çok farklı bir yerden görmeye başladıklarını ve yaşadıkları dünyayı beklenmedik sorularla çözümlmeye çalıştıklarını sıklıkla dile getirmişlerdir. Atonal müzikle görmenin, düşünebilmenin ve yaşayabilmenin sanat eğitimi alan öğrencilerin bilişsel becerileri ve duysal farkındalıkları üzerinde yarattığı bu ciddi farklılıklar; onların çevrelerinde duydukları çoğu sese karşı çok daha duyarlı ve meraklı bir tavır sergilemeleri anlamında farkındalık kazanmalarını sağlamıştır. Özellikle Schönberg'in sıradışı müziğiyle düşünmenin görsel sanatlar eğitimindeki uygulamalarda öğrencilerin; *kavram oluşturma, bilme, metaforik düşünme, derinlemesine görme ve sesleri görselleştirme, yorum yapma, teori geliştirme, problem çözme, eleştirel düşünme ve kendini sorgulama* becerilerini önemli derecede geliştirdiği görülmüştür. Bunun yanında süreç boyunca katılımcıların kendi bedenlerini atonalite kavramı bağlamında gerçekleştirdikleri performanslarda sorgulamaları ve bedeni sanat üretimlerinin bir parçası olarak kullanmaları görsel sanatlar eğitimi uygulamalarına farklı bir bakış açısı getirmesi bakımından önemli görülmektedir. Bu bağlamda görsel sanatlar eğitiminde gelecekte gerçekleştirilecek uygulamalarda öğrencilerin birçok duyuyu aynı anda kullandığı ve bedenle ilişkilendirdikleri deneyimlerini sanat üretimlerine yansıtma teşvik edilmelidir. Bu yaklaşım keşfetmenin yanı sıra farklı duyuların birbiriyle eşzamanlı işe koşulduğu (sesleri görmek, tatları duymak ya da seslere dokunmak gibi) yaratma pratikleriyle sanat eğitimi alan öğrencileri ve alan uzmanlarını öğrenme ve öğretme süreçlerinde farklı yöntemleri deneyimleme yolunda cesaretlendirecektir.

Tonal müzikten farklı olarak atonal müziğin kompozisyon yapısı ve tekniği ile görsel sanatlar alanındaki kompozisyon eleman ve ilkeleri arasındaki benzerliklerin ve farklılıkların katılımcılar tarafından sorgulanması bilindik yaklaşımların da tekrar irdelenmesini sağlamıştır. Böylece her alanın kendine özgü yapısı disiplinlerarasılık bağlamında derinlemesine incelenmiş ve farklı sanat dallarının teori ve pratikleri nasıl zenginleştirdiği de görülmüştür. Farklı disiplinleri birbiri içerisine geçirerek ortaya gelen kavramsal dolaşıklıklar içerisinde ortaya çıkan anlam kaymaları veya kasıtlı anlamı bozma eylemleri çoğunlukla düşünülmedik araştırma sorularını da ortaya çıkartmıştır. Bu bağlamda atonal müziğin görsel sanatlar alanındaki pedagojik çıktıları fazlasıyla geliştirdiği, alışılmışın dışındaki seslerle öğrencilere görsel sanatlar eğitiminde farklı algılama ve sezme yollarının da sunulabileceğini göstermiştir. Böylece sanat eğitiminde uygulama kadar kuramsal düşünebilme, yorumlayabilme ve teori

geliştirebilme becerisinin de yaratma süreçlerinde ne derece önemli bir yer tuttuğu söylenebilir.

Bu bilgiler ışığında gelecekte müzik ya da görsel sanatlar üzerine temellenen çalışmalar gerçekleştirmek isteyen araştırmacılar için atonal müziğin kavram oluşturma, derinlemesine yorumlama, kendini keşfetme, duysal farkındalığı geliştirme, sıradışı düşünme ve sorgulama gibi becerilerin gelişimine ne kadar önemli katkısının olduğu unutulmamalıdır. Özellikle *bilme, yapma, öğrenme, öğretme, hissetme ve yaratma süreçlerinde sanat öğrencilerinin duyarlılıkları geliştirme, kendilerini tanıma, duyarlarını keşfetme ve duyarlarüstü bir kavrayışla duysal farkındalıklarını geliştirmelerine yönelik çalışmaların desteklenmesi gerekmektedir. Bu anlamda özdeşünümsel deneyimlerle beslenen otobiyografik çalışmalar ile işbirliğine dayalı sanat temelli araştırmaların araştırma süreçlerine yansımaları da göz ardı edilmemelidir.* Şüphesiz a/r/tografik yöntemin lisans ve lisansüstü düzeyde sanat eğitimi veren eğitim kurumlarının programlarında yer alması gerekliliği göz önüne alındığında gelecekte araştırmacı, sanatçı ve öğretmenlerin de içerisinde yer aldığı araştırmaların sayısının artması beklenmektedir.

Teşekkür

Zamanlarını, en samimi duygularını ve düşüncelerini paylaşarak bu araştırmaya katılarak çalışan tüm katılımcılara; uygulama süresince fotoğraflarımızı çeken ve sürece zaman zaman katılan Bilal Nadir Ersan'a, bizleri bilgilendirerek keşif sürecimize katılan Prof. Dr. Öznur Öztosun Çaydere'ye, beni Arnold Schönberg ile tanıştıran George Gershwin'ne ve bambaşka bir dünyanın atmosferinden müziği ile bizlere farklı düşünebilmeyi öğreten Arnold Schönberg'e teşekkürü bir borç bilirim.

Etik: Bu araştırma için Kırıkkale Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Araştırmaları Etik Kurulundan onay alınmıştır (Tarih: 23 Mayıs 2022, Oturum no: 5).

Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmadan önce tüm katılımcılardan bilgilendirilmiş onam formu alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Hakem değerlendirme yapılmıştır.

Yazar Katkısı: Eser tek yazarlıdır.

Çıkar Çatışması: Bu araştırmada yazar tarafından beyan edilecek herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Finansal Açıklama: Bu araştırmada herhangi bir finansal destek kullanılmamıştır.

Kaynaklar

- B. Köroğlu (Lisans Öğrencisi). (2022). Schönberg'in String Quartet No.4 Op.37 Eserini dijital resimleme. [Procreate Programı].
- Erişti Bedir, S. D. (2016). Bir anlatı biçimi olarak görsel araştırma yöntemleri [Visual research methodology as a narrative form]. S. D. Bedir Eristi (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek* (s. 156-166). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Erişti Bedir, S. D. (2021). A/r/tografik Araştırma Nedir? S. D. Bedir Erişti & Rita Irwin (Eds.), *Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek* içinde (s. 6-43). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Chilton, G. & Leavy, P. (2014) 'Arts-based research practice: merging social research and the creative arts', in P Leavy (Ed.), *The Oxford handbook of qualitative research*, Oxford University Press, Oxford, 403–422.
- Christensen, J. (1984). The Spiritual and the Material in Schoenberg's Thinking. *Music & Letters*, Vol. 65, No. 4, 337-344, Oxford University Press <http://www.jstor.org/stable/735072>
- Cloutier, G. (2016). An a/r/tographic inquiry of a silenced First Nation ancestry, hauntology, g(hosts) and art(work)s: An exhibition catalogue. *International Journal of Education & the Arts*, 17(30). Retrieved from <http://www.ijea.org/v17n30/>.
- Cole, A., & Knowles, J. G. (2008). Arts-informed research. In Knowles, G. J., & Cole, L. A. (Eds.), *Handbook of the arts in qualitative research* (s. 55-70). United States of America: Sage Publication.
- Faulkner, L. S., Kaunert, C. A., Kluch, Y., Saygin Koc, E., and Trotter, S. P. (2016). Using Arts-Based Research Exercises to Foster Reflexivity in Qualitative Research. *LEARNing Landscapes*, 9(2), (pp. 197-212) Artful Inquiry: Transforming Understanding Through Creative Engagement sayısı
- Finley, S. (2008). Arts-based research. In Knowles, G. J. & Cole, L. A. (Eds.), *Handbook of the arts in qualitative research* (71-81). United States of America: Sage Publication.
- Fisher, A. (1999). Composition As Spiritual Practice: Mind And Spirit In The Work of Arnold Schoenberg. *European Judaism: A Journal for the New Europe*, Vol. 32, No. 2, Holocaust/Millennium Issue (Autumn 1999), 37-45. Berghahn Books <http://www.jstor.org/stable/43740630>
- Glesne, C. (2020). *Nitel araştırmalara giriş [Becoming qualitative researchers]*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Güler, A. (2014, October). A Gershwin adaptation by bat seeing. Paper presented at the meeting of *The 1. International Conference for Building Interdisciplinary Bridges Across Cultures*. Conference conducted at the University of Cambridge Faculty of Education, Homerton College and Centre for Intercultural Musicology at Churchill College University of Cambridge, Cambridge, UK.
- Güler, A. (2015a). Sanatta farklı bir görme biçimi olarak sezgi. *Fine Arts*, 10(1), 1-10. <https://dergipark.org.tr/en/pub/nwsafine/issue/19912/213166> adresinden edinilmiştir.
- Güler, A. (2015b). Adapting Gershwin into painting: A case study. *Empirical studies of the Arts*, 33(1), 114-120. <https://doi.org/10.1177%2F0276237415569988>
- Güler, A. (2015c). A new practice-based research method in art education: A/r/tography: The criticism of the paintings made for Gershwin's Rhapsody in Blue [Sanat eğitiminde uygulamaya dayalı yeni bir araştırma metodu: A/r/tografi, Gershwin'in Rhapsody in Blue adlı eserine yapılan resimlerin eleştirisi]. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(2), 48-73. http://www.tojq.net/articles/TOJQI_6_2/TOJQI_6_2_Article_3.pdf adresinden edinilmiştir.
- Güler, A. (2017a). Exploring a/r/tography in an interdisciplinary way: Touching music in visual art practices. In P. Burnard, V. Ross, H. J. Minors, K. Powell, T. Dragovic & E. Mackinlay (Eds.), *BIBAC2016 International Conference. Building Interdisciplinary and Intercultural Bridges Where Practice Meets Research and Theory* (s. 158-165). Retrieved from http://bibacc.org/wp-content/uploads/2016/08/Building-Interdisciplinary-and-Intercultural-Bridges_compressed-updated-v_4.pdf
- Güler, A. (2017b). *A Journey with Music into the Depths of Infinity*. Unpublished book (Trans. Nil Kurtulan).
- Güler, A. (2021a) Bilimde ve Sanatta Diriliş Yöntemi: A/r/tografi. S. D. B. Erişti & Rita Irwin (Ed.), *Uygulama Tabanlı Araştırma Yöntemi: A/R/Tografi*. Turkey: Pegem Akademi.

- Güler, A. (2021b) A/r/tografi Kavramına ilişkin Değerlendirme: A/r/tografik Logo Tasarımı. S. D. B. Erişti & Rita Irwin (Ed.), *Uygulama Tabanlı Araştırma Yöntemi: A/R/Tografi*. Pegem Akademi Press.
- Güler, A. (2021c). The Transformative Role of Music in Visual Arts Education: Rediscovering Intercultural and Interdisciplinary Possibilities through A/r/tographic Inquiry. *Journal of Qualitative Research in Education*, doi: 10.14689/enad
- Güler, A. & Ross, V. (2021d). Exploring Musical Intersections in Visual Arts: Visualising Electroacoustic Sounds via A/r/tographic Inquiry. International Conference on Musical Intersections in Practice, 25-26 October 2019, organised by the Centre for Intercultural Musicology at Churchill College Cambridge, UK. Musical Intersections in Practice Ebook 49-58, ISBN978-1-5272-5411-4. Centre for Intercultural Musicology at Churchill College Publication, University of Cambridge.
- Hammersley, M. & Traianou (2017). *Nitel araştırmalarda etik. [Ethics in qualitative research controversies and contexts]*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Irwin, R. L. (2004). A/r/tography: A metonymic métissage. In Rita L. Irwin & Alex de Cosson (Eds.), *Artography rendering self through art-based living inquiry* (s. 27-38). Location: Pacific Educational Press.
- Irwin, R., Beer, R., Springgay, S., Grauer, K., Xiong, G., & Bickel, B. (2006). The rhizomatic relations of a/r/tography. *Studies in Art Education A Journal of Issues and Research*, 48(1), 70-88. Retrieved from <http://www.jstor.org/stable/25475806>
- Irwin, R., & Springgay, S. (2008). A/r/tography as practice-based research [Uygulama temelli araştırma olarak a/r/tografi]. In Irwin, R., Springgay, S., Leggo, C. & Gouzouasis P. (Eds), *Being with A/r/tography* (xix-xxxii). The Netherlands: Sense Publishers.
- Irwin, R., Barney, D., & Golparian, S. (2016). Görsel Yaratma: A/r/tografi, Görsel Araştırmalar İçin Bir Yöntem. Suzan Duygu Bedir Erişti (Ed.), *Görsel Araştırma Yöntemleri: Teori, Uygulama ve Örnek içinde* (s. 191-221). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Kurtulan, N., Güler, A. (2021a). Transformative Roles of Music, Painting and text via Poetic Inquiry. International Conference on Musical Intersections in Practice, 25-26 October 2019, organised by the Centre for Intercultural Musicology at Churchill College Cambridge, UK. Musical Intersections in Practice Ebook 59-67, ISBN978-1-5272-5411-4. Centre for Intercultural Musicology at Churchill College Publication, University of Cambridge.
- Kurtulan, N. & Güler, A. (2021b, June). Transformation of a painting to poems via interdisciplinary research practices. Paper presented at the meeting of *International Conference on "Over the Horizon: Comparative Perspectives on Literature"*. Conference conducted at the London Centre for Interdisciplinary Research/Online, London, UK.
- Lasczik, A., Rousell, D., Irwin, R. L., Cutter-Mackenzie-Knowles, A., & Lee, N. (2021). Walking with a/r/tography: An orientation. In A. Lasczik, D. Rousell, R. L. Irwin, A. Cutter-Mackenzie-Knowles & N. Lee (Eds.), *Walking with A/r/tography* (1-15). Switzerland: Springer Nature Switzerland AG.
- Lasczik A., Cutter-Mackenzie-Knowles A., Hotko, K., and McGahey, T. (2021). Walking A/r/tography with Youth at Risk: Mapping Movement and Place. In A. Lasczik, D. Rousell, R. L. Irwin, A. Cutter-Mackenzie-Knowles & N. Lee (Eds.), *Walking with A/r/tography* (135-162). Location: Springer Nature Switzerland AG.
- Leavy, P. (2015). *Method meets art*. Second Edition. New York: The Guilford Press.
- LeBlanc, N., Davidson S. F., Ryu, J. and Irwin R. L. (2015), 'Becoming through a/r/tography, autobiography and stories in motion', *International Journal of Education through Art*, 11: 3, 355–374, doi: 10.1386/eta.11.3.355_1
- Leggo, C., Sinner, A., E., Irwin, R. L., Pantaleo, K., Gouzouasis P., & Grauerf, K. (2011). Linger in liminal spaces: A/r/tography as living inquiry in a language arts class. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 24(2), 239–256.
- Østergaard, E. (2006). Composing Einstein: exploring the kinship of art and science *Interdisciplinary Science Reviews*, Vol. 31, No. 3 (1). Doi 10.1179/030801806X113784
- Özden, M., & Saban, A. (2019). Nitel Araştırmalarda Paradigma ve Teorik Temeller. A. Saban ve A. Ersoy (Ed.), *Eğitimde Nitel Araştırma Desenleri* içinde (s. 1-30). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özmen, O. (2017). 12 ton tekniği ve determinist kaos kavramı ile benzeşen yönleri, *Sahne ve Müzik Eğitim-Araştırma e-Dergisi*, 4, 38-49.

- Öztosun Çaydere, Ö.(2016). Müzik eğitiminde hayat boyu öğrenme ve sosyal medya ilişkisi. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 745-753. doi:10.14687/ijhs.v13i1.3576
- Rolling, J. H. (2013). *Arts-based research* [Sanat temelli araştırma]. New York: Peter Lang Publishing.
- Ross, V., & Güler, A. (2018). Music in painting: Painting in music. *Ideology*, 3(3), 71-79. Retrived from <http://idealogyjournal.com/ojs/index.php/idealogy/issue/view/7>
- Rothman, R. I. (2002). *Figures Without a Ground: Kandinsky, Schoenberg, and the Dissonance of German Modernism*. *Modernity Critiques of Visual Culture*, 2. <http://www.eiu.edu/~modernity/rroth.html>
- Savin-Baden, M., & Wimpenny, K. (2014). *A practical guide to arts-related research*. Netherlands: Sense Publishers.
- Schoenberg, A. (1911). *Theory of harmony*. Translated By Roy E. Carter (1983). Los Angeles: University of California Press.
- Smartt Gullion, J., & Schäfer, L. (2017). An Overview of Arts-Based Research in Sociology, Anthropology, and Psychology. In Leavy, P. (Eds), *Handbook of Arts Based Research* (s. 511-525). New York: The Guilford Press.
- Springgay, S., Irwin, R. L., & Kind, S. (2005). A/r/tography as living inquiry through art and text. *Qualitative Inquiry*, 11(6), ss. 897-912. doi: 10.1177/1077800405280696
- Sullivan, G. (2010). *Art practice as research: Inquiry in visual arts*. United States of America: Sage Publications.
- Triggs, V., Irwin, R., & O'Donoghue, D. (2021). Uygulamada A/r/tografiyi Anlamak: Olasılıktan Potansiyele Doğru [Following A/r/tography in practice: From possibility to Potential]. (Çev. M. Küçük) S. D. B. Erişti & Rita Irwin (Ed.), *Uygulama Tabanlı Araştırma Yöntemi: A/R/Tografi*. Turkey: Pegem Akademi. 109-123
- Williams, G. (2000). Translating Music into Visual Form: The Influence of Music in the Work of Bertram Brooker. *Canadian Art Review*, 2000, Vol. 27, 1(2), 111-122. <https://www.jstor.org/stable/42631208>
- Wiebe, S., Sameshima, P., Irwin, R., Leggo, C., Gouzouasis, P., & Kit, G. (2007). Re-imagining arts integration: Rhizomatic of the everyday. *The Journal of Educational Thought*, 41(3), 263-280.

Yazarlar

İletişim

Ayşe Güler Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi'nde görev yapmaktadır. Araştırmaları sesleri görselleştirme, sezgisel sanat pratikleri, a/r/tografi, c/a/r/tografi, disiplinlerarası ve kültürlerarası pratikler ile sanat temelli araştırmalarda kuram, yöntem ve uygulama arasındaki ilişkiler üzerinedir.

Ayşe GÜLER,

Kırıkkale University Faculty of Fine Arts,
Department of Painting 71450
Yahşihan/KIRIKKALE

E-posta: ayse77guler@yahoo.com